

**OMBOUW PROVINCIALE WEG N261
NATUURTOETS 2011
FLORA- EN FAUNAWET**

PROVINCIE NOORD-BRABANT

15 februari 2011
075111680:0.7
B02043.000066.0120

Inhoud

1 Inleiding	3
2 Projectbeschrijving	4
2.1 Inleiding	4
2.2 Het wegontwerp	4
3 Huidige natuurwetgeving	7
3.1 Inleiding	7
3.2 Soortenbescherming: Flora- en faunawet	7
4 Toetsing aan de Flora- en faunawet	13
4.1 Inleiding	13
4.2 Effecten op beschermde soorten langs het tracé van de N261	14
4.2.1 Voorkomen van beschermde soorten	14
4.2.2 Effecten bij de ombouw van de N261	16
4.3 Wettelijke consequenties	22
4.4 Ontsnipperingsmaatregelen	23
5 Conclusies en aanbevelingen	24
6 Gebruikte bronnen	27
Bijlage 1 Ontwerp omvorming wegtracé N261	28
Bijlage 2 Verspreidingkaarten van beschermde soorten uit aanvullend onderzoek 2010	29
Bijlage 3 Verspreidingskaarten jaarrond beschermde nesten van Buizerd en Havik uit broedvogelonderzoek 2010	30
Colofon	31

HOOFDSTUK

1 Inleiding

In 2004 is voor het toenmalige ontwerp van de herinrichting N261 een natuurtoets (ARCADIS, 2004) opgesteld waarin de effecten op beschermde soorten en de hieruit voortvloeiende wettelijke consequenties zijn bepaald. Vanwege aanpassingen in het ontwerp en wijzigingen binnen de wettelijke kaders is deze toetsing in 2007 en 2008 geactualiseerd (ARCADIS, 2007 en 2008). Bij de laatste actualisatie is geconcludeerd dat er geen negatieve effecten verwacht worden op zwaar beschermde soorten.

Op verzoek van de provincie wordt de natuurtoets nogmaals herzien. Hiervoor zijn een aantal redenen:

- De provincie heeft het eerdere ontwerp voor de aansluiting bij Loon op Zand gewijzigd. Dit betekent dat de effecten op EHS en wettelijk beschermde natuurwaarden zullen veranderen.
- Het plan is onderhevig aan veranderende wet- en regelgeving die invloed hebben op het toetsingskader van een Natuurtoets.
- De vorige natuurtoetsen zijn gebaseerd op inventarisatiegegevens die ondertussen ouder zijn dan vijf jaar. Deze gegevens geven geen actueel beeld van de huidige aanwezige natuurwaarden en worden om die reden niet geaccepteerd door de toetsende instanties binnen het Ministerie van Economische zaken, Landbouw en Innovatie (hierna EL&I).
- Bij de vorige natuurtoets is het effect van een toename van stikstofdepositie op nabijgelegen habitattypen niet getoetst aan de Natuurbeschermingswet 1998.

Soortenbescherming

Voor u ligt een natuurtoets, waarin de ombouw van de N261 getoetst wordt aan het meest recente wettelijke kader van de Flora- en faunawet. Tevens worden de effecten van het vernieuwde ontwerp van aansluiting Loon op Zand in beeld gebracht. Hierin zijn de resultaten van de in 2010 uitgevoerde inventarisaties naar broedvogels, vleermuizen, Das, Levendbarende hagedis en planten verwerkt.

Gebiedsbescherming

Een nadere toetsing van de mogelijke effecten van een toename in stikstofdepositie ten gevolge van het onderhavige initiatief heeft laten zien dat negatieve effecten van deze toename op door de Natuurbeschermingswet 1998 beschermde gebieden niet op voorhand uit te sluiten is. Daarom is besloten een Passende Beoordeling uit te voeren. De resultaten van deze toetsing worden in een aparte rapportage besproken (ARCADIS, 2011a).

Gezien de intensiteit van de te treffen maatregelen voor de ombouw van de N261 is een compensatieplan opgesteld (ARCADIS, 2011b). In dit compensatieplan worden de effecten van het initiatief op de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) getoetst en is de uitwerking van de benodigde compenserende maatregelen opgenomen.

HOOFDSTUK 2 Projectbeschrijving

2.1

INLEIDING

De doorstroming op de N261 tussen Waalwijk en Tilburg is niet voldoende en zonder maatregelen zullen de reistijden meer dan 50% gaan toenemen en het verkeer bij de aansluitingen ander verkeer gaan blokkeren. De bereikbaarheid van de regio en aanwezige attractiepunten neemt daardoor af. Daarnaast is het aantal ongevallen met name op de aansluitingen hoog. De weg voldoet qua vormgeving ook niet aan de eisen die vanuit verkeersveiligheid (Duurzaam Veilig) aan een regionale stroomweg worden gesteld. De stagnatie in de doorstroming levert extra verkeersonveiligheid, sluipverkeer, milieubelasting (luchtverontreiniging) en ook geluidoverlast op, met name ook in de kern Loon op Zand.

2.2

HET WEGONTWERP

Het wegontwerp heeft de volgende infrastructurele kenmerken:

- N261 wordt ingericht als een regionale stroomweg waarbij de maximum snelheid 100 km/uur is (zie bijlage 1).
- Vanaf de knoop A59/N261 tot de aansluiting Tilburg-noord wordt de N261 ingericht als een regionale stroomweg met 2 x 2 rijstroken met pechhavens.
- Ten zuiden van de Prof. Kamerlingh Onnesweg wordt de N261 voorzien van aanliggende busstroken.
- Aan de zuidzijde eindigt de status 'regionale stroomweg' van de N261 bij de aansluiting op de noordoost- en noordwesttangent van Tilburg. De gemeente Tilburg heeft het voornemen het doorgaande verkeer via de noordoost- en noordwesttangent te leiden en de bestaande Midden-Brabantweg door Tilburg af te waarden.
- De aansluitingen van de N261 zijn 'duurzaam veilig' vormgegeven.
- Om frontale conflicten te vermijden, blijft een middenberm of een geleiderail gehandhaafd, afhankelijk van de beschikbare ruimte.
- Bij kunstwerken/kruisingen wordt in principe de middenberm doorgezet.
- De wegingdeling is volgens een gewenst principe-dwarsprofiel, voor bijzondere situaties kan een minimum dwarsprofiel toegepast worden.

Aansluiting A59 – N261

De ombouw van de aansluiting van de N261 op de A59 wordt niet alleen ingegeven door wijzigingen aan de N261, maar bevordert ook de verkeersafwikkeling op de A59 nabij de aansluiting.

Bij de aansluiting op de A59 is een nieuw fietsviaduct opgenomen aan de oostzijde.

Daarmee is de bereikbaarheid van het bedrijvenpark Haven vanuit Waalwijk ook voor fietsers gewaarborgd.

Op de Taxandriaweg en bij bedrijventerrein Haven komen turborotondes.

De verbindingsweg A59-N261 wordt in verband met het natuurgebied Langstraat zo dicht mogelijk langs de A59 gelegd.

Aansluiting PKO-weg

Ten noorden van de PKO-weg is een nieuw fietsviaduct in het wegontwerp opgenomen.

Deze verbindt de kern Waalwijk met Landgoed Driessen. Het doorgaande verkeer op de N261 gaat via een tunnelbak onder de kruisende PKO weg/Noorder Allee door.

Op de tunnelbak komt een turborotonde. De N261 wordt circa 50 meter in westelijke richting verschoven om de aanleg mogelijk te maken. De doorrijhoogte van het viaduct in de N261 bij Oosteind, tussen de aansluiting PKO-weg en Bevrijdingsweg, wordt beperkt.

Aansluiting Bevrijdingsweg

Bij de Bevrijdingsweg bleek een Haarlemmermeeroplossing niet inpasbaar te zijn, waardoor het wegontwerp bestaat uit een viaduct en een kwartklaverbladoplossing ten zuiden van de Bevrijdingsweg.

Aansluiting Europalaan

De aansluiting bij de Europalaan (richting Efteling) is gewijzigd ten opzichte van het wegontwerp van 2004, om ruimtebeslag op het Natura 2000-gebied Loonse en Drunense duinen en bij het Efteling hotel zo veel mogelijk te voorkomen. Hier is gekozen voor een ongelijkvloerse T-kruising met parallel gelegen op- en afritten (Haarlemmermeeroplossing) die naar het viaduct over de halfverdiepte N261 leiden. Twee verkeerslichtinstallaties op de T-kruising leiden het verkeer in goede banen. Door een asverschuiving van de N261 in oostelijke richting is er sprake van minder ruimtebeslag bij het Eftelinghotel.

Aansluiting Loon op Zand

Het wegontwerp uit 2004 had de vorm van een Haarlemmermeeraansluiting bij Loon op Zand. Dit leidde door de toenmalige situering tot verlies aan 'natuurparel' aan de westzijde van de N261. Om dit effect in de Ecologische hoofdstructuur te voorkomen, is gekozen voor aanpassingen. Immers voor de EHS geldt het 'nee tenzij principe': geen ingrepen tenzij er geen andere mogelijkheden zijn. Een andere reden voor wijziging is de wens van de gemeente Loon op Zand om de ontsluitingsstructuur verder te optimaliseren. Binnen de gemeente worden nieuwe verbindingen gerealiseerd die de bestaande Bergstraat en de Kasteellaan verbinden met de nieuwe aansluiting op de N261 aan de zuidzijde van Loon op Zand. Deze nieuwe aansluiting bestaat aan de oostkant en westkant van de N261 opnieuw uit een Haarlemmermeeroplossing, met aan beide zijden van de N261 rotondes. Om de natuur te sparen, is de gehele aansluiting in noordelijke richting verdraaid en verschoven ten opzichte van het wegontwerp van 2004. Aan de westzijde wordt nu ook de parallelweg van de N261 op deze rotonde en daarmee op de N261 aangesloten.

De aansluiting van Loon op Zand op de N261 bij de Hoge Steenweg vervalt met uitzondering van het openbaar vervoer.

Overige voorzieningen waaronder mitigerende en compenserende maatregelen

De N261 krijgt over de volledige lengte van de N261 een geluidsreducerende asfaltdeklaag om de geluidbelasting van de omgeving te beperken.

Bij Waalwijk, Sprang-Capelle en Loon op Zand worden geluidwerende voorzieningen aangebracht of aangepast.

De ombouw brengt verlies aan (kwaliteit van) leefgebieden voor plant en dier met zich mee. Er is voorzien in compensatie (ARCADIS, 2011b). Hiertoe wordt bij de Loonse en Drunense Duinen en Huis ter Heide, grenzend aan het bestaande bos, 26 ha natuur ingericht die door Natuurmonumenten beheerd gaat worden.

In 2004 zijn tussen Loon op Zand-Zuid en de Tangenten van Tilburg-Noord vier faunatunnels gerealiseerd. Bij de werkzaamheden aan de N261 wordt 1 faunatunnel verlegd.

Geïntegreerd in het project ombouw N261 wordt een ecoduct aangelegd ten noorden van Loon op Zand. Dit ecoduct krijgt een breedte van 40 meter. Het is bedoeld om Landgoed Huis ter Heide en het Natura 2000-gebied Loonse en Drunense duinen & Leemkuilen met elkaar te verbinden.

HOOFDSTUK

3 Huidige natuurwetgeving

3.1

INLEIDING

Het Nederlandse natuurbeleid kent twee sporen, de **soortenbescherming** en de **gebiedsbescherming**. Hieraan wordt via verschillende wetten en beleidsregels invulling gegeven, waarvan de Natuurbeschermingswet 1998, de Nota Ruimte (wettelijke grondslag, het regelinstrument is de WRO), bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en de Flora- en faunawet (paragraaf 3.2) de belangrijkste zijn. Dit hoofdstuk beperkt zich tot de huidige wet- en regelgeving rondom de soortenbescherming.

De wettelijke kaders omtrent gebiedsbescherming komen aan de orde in de rapportages waarin de toetsing aan de Natuurbeschermingswet 1998 (ARCADIS, 2011a) en de spelregels van de EHS (ARCADIS, 2011b) plaatsvinden.

3.2

SOORTENBESCHERMING: FLORA- EN FAUNAWET

De Flora- en faunawet (2003) regelt de bescherming van in het wild voorkomende planten en dieren. In de wet is onder meer bepaald dat beschermde dieren niet gedood, gevangen of verontrust mogen worden en beschermde planten niet geplukt, uitgestoken of verzameld (algemene verbodsbepalingen, artikelen 8 t/m 12). Bovendien dient iedereen voldoende zorg in acht te nemen voor alle in het wild levende planten en dieren (algemene zorgplicht, artikel 2). Daarnaast is het niet toegestaan om de directe leefomgeving van soorten, waaronder nesten en holen, te beschadigen, te vernielen of te verstoren.

In de Flora- en faunawet zijn de soortbeschermingsbepalingen uit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn geïmplementeerd. De Flora- en faunawet heeft dan ook belangrijke consequenties voor ruimtelijke plannen. De interpretatie van de wet is in 2009 aangescherpt. Deze aanscherping is in onderstaande uitleg opgenomen.

Algemene Zorgplicht, artikel 2 Flora- en faunawet

In het kader van de Flora- en faunawetgeving geldt dat alle dieren en planten een zekere mate van bescherming genieten, omdat hun bestaan op zichzelf waardevol is, zonder te kijken welk nut de dieren en planten voor de mens kunnen hebben. Dit wordt de intrinsieke waarde genoemd. Vanuit deze intrinsieke waarde is de algemene zorgplicht als vorm van “basisbescherming” opgenomen (artikel 2). Hierin staat dat iedereen voldoende zorg in acht dient te nemen voor de in het wild levende dieren en planten en hun leefomgeving. Ook mag men het welzijn van dieren niet onnodig aantasten en dieren onnodig laten lijden. De algemene zorgplicht geldt voor alle in het wild levende dier- en plantensoorten, ook voor de soorten die niet als beschermde soort aangewezen zijn onder de Flora- en faunawet. Het is een aanvulling op de algemene verbodsbepalingen die uitsluitend betrekking hebben op beschermde soorten.

Het artikel biedt de mogelijkheid om op te treden tegen ongewenste handelingen tegenover beschermde dieren en planten, welke niet nadrukkelijk in één van de verbodsbepalingen zijn genoemd. Er bestaat geen wettelijke sanctie op overtreding. Wel kunnen activiteiten door de nieuwe Voedsel en Waren Autoriteit (voorheen Algemene Inspectiedienst) worden stilgelegd.

Verbodsbepalingen

De algemene verbodsbepalingen, die handelingen verbieden die het voortbestaan van planten en diersoorten in gevaar kunnen brengen, is een belangrijk onderdeel van de Flora - en faunawet. Deze verboden zorgen ervoor dat in het wild levende soorten zoveel mogelijk met rust worden gelaten. De belangrijkste, voor ruimtelijke plannen relevante wettelijke bepalingen staan hieronder genoemd.

ALGEMENE VERBODSBEPALINGEN FLORA - EN FAUNAWET (ARTIKELEN 8 T/M 12)

Artikel 8. Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11. Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12. Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Vrijstelling en ontheffing

Bij ruimtelijke plannen, met mogelijke gevolgen voor beschermde planten en dieren, is het verplicht om vooraf te toetsen of deze kunnen leiden tot overtreding van algemene verbodsbepalingen. Wanneer dat het geval dreigt te zijn, moet onderzocht worden of er maatregelen genomen kunnen worden om dit te voorkomen of om de gevolgen voor beschermde soorten te verminderen.

Onder bepaalde voorwaarden geldt een vrijstelling en wordt door het Ministerie van EL&I goedkeuring gegeven aan de mitigerende maatregelen, of is het mogelijk van de minister van EL&I ontheffing van de algemene verbodsbepalingen te krijgen voor activiteiten op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Ten aanzien van de criteria die voor vrijstellingen en ontheffingen gelden, kunnen verschillende groepen soorten worden onderscheiden (groepen onderverdeeld in Tabel 1, 2 en 3). Deze groepen worden benoemd in het "Besluit van 28 november 2000, houdende regels voor het bezit en vervoer van en de handel in beschermde dier- en plantensoorten", kortweg genoemd "Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten".

Dit besluit heeft de status van een AMvB. Onderstaande heeft betrekking op vrijstellingen en ontheffingen voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Voor andere activiteiten gelden andere regels.

Tabel 2.1

Beschermingscategorieën
AMvB artikel 75 Flora- en
faunawet

Categorie		Ontheffing of vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen
Tabel 1	Algemene soorten	Algemene vrijstelling van de verboden 8 tot en met 12, wel zorgplicht, m.u.v. artikel 10
Tabel 2	Overige soorten	Vrijstelling mogelijk, mits gebruik wordt gemaakt van een door de minister goedgekeurde gedragscode; anders ontheffing noodzakelijk (toetsing aan gunstige staat van instandhouding en zorgvuldig handelen). Eventueel mitigatie- en compensatieplicht. Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen. Deze goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag, m.u.v. artikel 10
Tabel 3	Soorten van bijlage 1 van de AMvB	Voor volgens art 75 lid 6 bij AMvB aangewezen soorten geldt een zwaar beschermingsregime. Voor deze soorten geldt, ook wanneer wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, geen vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen kan alleen verleend worden wanneer: 1. er geen andere bevredigende oplossing bestaat; 2. er sprake is van een bij AMvB bepaald belang. Voor deze groep is per AMvB bepaald dat een ontheffing verleend kan worden (met inachtneming van het voorgaande) bij: *dwingende reden van groot openbaar belang; *ruimtelijke ontwikkeling en inrichting (zolang er geen sprake is van benutting of gewin van de beschermde soort); *enkele andere redenen die geen verband houden met ruimtelijke ontwikkeling, zoals volksgezondheid, openbare veiligheid, voorkomen van ernstige schade; *er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort; *er zorgvuldig wordt gehandeld. Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen. Deze goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag
Tabel 3	Soorten op Bijlage IV Europese Habitatrichtlijn	Voor volgens art.75 lid 6 aangewezen soorten die voorkomen op bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt een zwaar beschermingsregime. Voor deze soorten geldt, ook wanneer wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, geen vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen kan alleen verleend worden wanneer: 1. er geen andere bevredigende oplossing bestaat; 2. er sprake is van een bij AMvB bepaald belang. Voor deze groep is bij AMvB bepaald dat een ontheffing verleend kan worden (met inachtneming van het voorgaande) bij: *dwingende reden van groot openbaar belang Nb: voor deze groep kan er geen ontheffing worden verleend op basis van het belang "ruimtelijke ontwikkeling en inrichting".

Categorie	Ontheffing of vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen
	Volgens de AMvB kan dit wel, echter recente uitspraken van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRvS) laten zien dat de AMvB op dit punt een onjuiste implementatie van de Europese Habitatrichtlijn is; *enkele andere redenen die geen verband houden met ruimtelijke ontwikkeling, zoals volksgezondheid, openbare veiligheid, voorkomen van ernstige schade; *er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort; *er zorgvuldig wordt gehandeld. Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen (EL&I hanteert nu de term "Positieve Afwijzing"). Deze goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag.

Vogels

Vanwege de bepalingen in de Europese Vogelrichtlijn, die overgenomen zijn in de Flora- en faunawet, geldt er voor vogels een afwijkend beschermingsregime. Uit recente uitspraken van de ABRvS (in 2009) blijkt dat de manier waarop in Nederland tot voor kort werd omgegaan met ontheffingen voor vogels in strijd is met de Europese Vogelrichtlijn.

De Vogelrichtlijn staat een ontheffing alleen toe wanneer:

- er geen andere bevredigende oplossing is;
- er tevens sprake is van één van de volgende belangen;
 - bescherming van flora en fauna;
 - veiligheid van luchtverkeer;
 - volksgezondheid en openbare veiligheid.

Dit betekent dat voor het verstoren van broedende vogels, hun eieren of jongen slechts in uitzonderlijke gevallen ontheffing kan worden verleend voor een ruimtelijke ingreep, namelijk als voldaan is aan het bovenstaande. In de praktijk betekent dit dat voor vogels gestreefd moet worden naar het voorkómen van het overtreden van verbodsbepalingen. In veel gevallen kan overtreding van verbodsbepalingen worden voorkomen door (verstorende) werkzaamheden buiten het broedseizoen (de perioden dat het nest in gebruik is voor het broeden of grootbrengen van jongen) uit te voeren of aan te laten vallen.

Jaarrond beschermde nesten

Binnen de groep van vogels zijn er soorten waarvan het nest wordt aangemerkt als een zogenaamde "vaste rust- of verblijfplaats". Dergelijke verblijfplaatsen zijn jaarrond beschermd onder artikel 11 van de algemene verbodsbepalingen, en vormen de meest streng beschermde groep. Vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels zijn aangewezen in de "aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten" (Ministerie van LNV, 2009) en bestaan uit de categorieën van vogelsoorten opgenomen in onderstaande tabel (Tabel 2.2).

Tabel 2.2

Categorieën broedvogels

Vogels	
Categorie	Type verblijfplaatsen
Categorie 1	Vaste rust- en verblijfplaatsen; nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats
Categorie 2	Nesten van koloniebroeders; nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn, of afhankelijk van bebouwing of biotoop
Categorie 3	Honkvaste broedvogels en vogels afhankelijk van bebouwing; nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn, of afhankelijk van bebouwing of biotoop
Categorie 4	Vogels die zelf niet in staat zijn een nest te bouwen; vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen
Categorie 5	Niet jaarrond beschermd, inventarisatie gewenst; nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Of voor het (buiten het broedseizoen) wegnemen van jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen een ontheffing noodzakelijk is, dient te worden vastgesteld met behulp van een zogenaamde omgevingscheck¹. Daarnaast is de noodzaak tot een ontheffing mede afhankelijk van de mogelijkheid tot het mitigeren (inclusief het aanbieden van vervangende nestgelegenheid) van negatieve effecten.

Plicht om vooraf te toetsen

Wanneer plannen worden ontwikkeld voor ruimtelijke ingrepen of voornemens ontstaan om werkzaamheden uit te voeren, dient vooraf goed te worden beoordeeld of er mogelijke nadelige consequenties voor beschermde inheemse soorten zijn. In beginsel is daarvoor de initiatiefnemer zelf verantwoordelijk.

Deze moet tijdens de uitwerking van zijn plannen of tijdens het plannen van werkzaamheden het volgende in kaart brengen:

- Welke beschermde dier- en plantensoorten komen in en nabij het plangebied voor?
- Heeft het realiseren van het plan of de uitvoering van geplande werkzaamheden gevolgen voor deze soorten?
- Zijn deze gevolgen strijdig met de algemene verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet betreffende planten op hun groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving?
- Kunnen het plan of de voorgenomen werkzaamheden zodanig aangepast worden dat dergelijke handelingen niet of in mindere mate gepleegd worden, of zodanig uitgevoerd worden dat de invloed op beschermde soorten verminderd of opgeheven wordt?
- Is, om de plannen te kunnen uitvoeren of de werkzaamheden te kunnen verrichten, vrijstelling mogelijk of ontheffing (ex-artikel 75 van de Flora- en faunawet) van de verbodsbepalingen betreffende planten op de groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving vereist (tabel 3, soorten van bijlage 1, AMvB)?

¹ Een deskundige dient vast te stellen of er in de omgeving voldoende gelegenheid is voor de soort om zelfstandig een vervangend nest te vinden.

- Is er, op basis van een gedegen maatregelenpakket ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen, zicht op een beschikking van het ministerie waarin goedkeuring wordt gegeven voor dit maatregelenpakket (EL&I hanteert nu de term “Positieve Afwijzing”, eerder werd een ontheffing afgegeven) (tabel 3, soorten van Bijlage IV Europese Habitatrichtlijn)?
- Welke voorwaarden zijn verbonden aan vrijstellingen of ontheffingen en welke consequenties heeft dit voor de uitvoering van het plan?

HOOFDSTUK

4 Toetsing aan de Flora- en faunawet

4.1

INLEIDING

Bij de laatste actualisatie van de natuurtoets in 2008 (ARCADIS, 2008) is geconcludeerd dat er geen negatieve effecten verwacht worden op soorten die streng beschermd worden binnen het kader van de Flora- en faunawet. Langs het tracé van de N261 zijn in het kader van deze toetsing alleen beschermde soorten aangetroffen die algemeen voorkomen in Nederland. Geconcludeerd werd dat door te werken buiten kwetsbare perioden (zoals voortplantingsperiode) effecten op deze beschermde soorten veelal voorkomen kunnen worden. Door een aantal nieuwe ontwikkelingen in het proces rondom de ombouw van de N261 en de huidige wettelijke kaders kan niet met zekerheid worden aangenomen dat deze conclusies nog steeds gelden.

Om die reden is besloten opnieuw een toetsing aan de Flora- en faunawet uit te voeren.

Het nogmaals toetsen van de ombouw van de N261 aan de Flora- en faunawet wordt ingegeven door vier recente ontwikkelingen:

- Er is een nieuw ontwerp voor de aansluiting bij Loon op Zand.
- Twee uitspraken van de Raad van State in 2009 hebben ervoor gezorgd dat de 'beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet' is aangepast (zie paragraaf 3.2).
- Voor een aantal soortgroepen zijn de inventarisatiegegevens verouderd, waardoor een actuele effectbeoordeling niet mogelijk is.
- Er wordt een ecoduct gerealiseerd om de natuurgebieden Loonse en Drunense duinen en Huis ter Heide te verbinden. Realisatie van dit ecoduct kan effect hebben op beschermde flora en fauna.

De voorgenomen werkzaamheden voor de gehele ombouw van de N261 zijn volgens het nieuwe beoordelingskader getoetst aan de Flora- en faunawet. De gewijzigde aansluiting bij Loon op Zand en realisatie van het ecoduct zijn hierin meegenomen. Tevens hebben in het voorjaar van 2010 nieuwe veldinventarisaties plaatsgevonden naar het voorkomen van beschermde broedvogels, vleermuizen, reptielen en vaatplanten langs de N261.

4.2

EFFECTEN OP BESCHERMDE SOORTEN LANGS HET TRACÉ VAN DE N261

In deze natuurtoets worden effecten op beschermde soorten bepaald aan de hand van de meest recente verspreidingsgegevens betreffende het voorkomen langs het tracé van de N261. Voor de effectbeoordeling zijn gegevens opgevraagd bij de Provincie Noord-Brabant (Bureau natuurverkenningen) en de Dassenwerkgroep Loonse en Drunense duinen. Aanvullend hierop zijn er door ARCADIS in 2010 voor verschillende soortgroepen veldinventarisaties uitgevoerd.

Hieronder wordt een overzicht gegeven van de gebruikte soortgegevens, niet ouder dan vijf jaar.

Herpetofauna en vissen

- Inventarisatiegegevens van de Provincie Noord-Brabant van alle locaties die in 2005 zijn onderzocht.
- Aanvullend veldonderzoek naar Levendbarende hagedis in 2010.
- Waarnemingen van amfibieën tijdens inventarisaties in 2010.

Vaatplanten

- Karteergegevens van de Provincie Noord-Brabant uit de periode 2006 - 2008.
- Inventarisatie naar beschermde vaatplanten (waaronder Drijvende waterweegbree en Waterdrieblad) in 2007 en 2010.

Broedvogels

- Inventarisatie naar broedvogels langs de N261 in 2010, met speciale aandacht voor vogelsoorten waarvan de vaste rust- en verblijfplaats jaarrond beschermd zijn.

Zoogdieren

- Dassengegevens van de Dassenwerkgroep Loonse en Drunense duinen uit 2007 en 2009.
- Inventarisatie van vleermuizen in 2010.
- Waarnemingen van grondgebonden zoogdieren tijdens inventarisaties in 2010.

Het (mogelijk) voorkomen van beschermde soorten wordt in dit hoofdstuk beschreven aan de hand van de meest recente verspreidingsgegevens.

Voor beschermde soorten die nabij de N261 voorkomen is vervolgens bepaald of er sprake is van negatieve effecten als gevolg van de ombouw.

4.2.1

VOORKOMEN VAN BESCHERMDE SOORTEN

In de onderstaande tabel zijn de beschermde soorten weergegeven die binnen de invloedzone van de N261 voorkomen.

Tabel 4.3

Overzicht van (waarschijnlijk) voorkomende beschermde soorten in de nabijheid van de N261

Soort	Beschermingsniveau Flora- en faunawet		
	Tabel 1	Tabel 2	Tabel 3
Planten			
Brede wespenorchis	X		
Gewone dotterbloem	X		
Gewone vogelmelk	X		
Grasklokje	X		
Grote kaardenbol	X		
Kleine maagdenpalm	X		
Koningsvaren	X		
Zwanebloem	X		

Soort	Beschermingsniveau Flora- en faunawet		
	Tabel 1	Tabel 2	Tabel 3
Zoogdieren			
Das			X
Steenmarter		X	
Egel	X		
Haas	X		
Hermelijn	X		
Konijn	X		
Mol	X		
Ree	X		
Vos	X		
Wezel	X		
Algemene muizensoorten	X		
Gewone dwergvleermuis			X
Gewone grootoorvleermuis			X
Laatvlieger			X
Rosse vleermuis			X
<i>Myotis</i> . (exacte soort onbekend)			X
Amfibieën en reptielen			
Bastaardkikker	X		
Bruine kikker	X		
Gewone pad	X		
Kleine watersalamander	X		
Kamsalamander			X
Ongewervelden			
Rode bosmier	X		
Broedvogels			
Buizerd	Jaarrond beschermde vogelnesten, Categorie 4		
Havik	Jaarrond beschermde vogelnesten, Categorie 4		

Uit inventarisatiegegevens van de Provincie uit 2005 en de verspreidingskaart uit het concept-beheerplan Langstraat (versie 04-02-2009) blijkt dat beschermde vissoorten (zoals Kleine- en Grote modderkruiper) niet zijn waargenomen in de sloten langs de N261, ter hoogte van de aansluiting met de A59. Vissen zijn daarom niet opgenomen in de tabel.

Broedvogels zijn niet binnen de tabellen van de Flora- en faunawet opgenomen. Alle vogelsoorten in Nederland zijn beschermd. Voor broedvogels geldt de algemene eis dat er niet gewerkt mag worden in het broedseizoen als hierbij sprake is van het verstoren van broedende vogels. Vaste rust- en verblijfplaatsen van broedvogels die het hele jaar gebruik maken van hun verblijfplaats of elk jaar terug keren naar hetzelfde nest en daarin zeer honkvast zijn, zijn jaarrond beschermd.

4.2.2

EFFECTEN BIJ DE OMBOUW VAN DE N261

Algemene soorten

Bij de herinrichting van de N261 treedt ruimtebeslag op van aangrenzend gebied en zal verstoring optreden door de werkzaamheden.

Hierdoor kunnen zowel permanente als tijdelijke effecten optreden.

Uit de bovenstaande tabel (Tabel 4.3) blijkt dat er langs het tracé van de N261 vooral soorten uit tabel 1 worden verwacht. Deze soorten genieten een lichte vorm van wettelijke bescherming. Omdat de werkzaamheden aan de N261 vallen onder de categorie ruimtelijke ontwikkeling en inrichting geldt voor het verstoren van deze soorten een algemene vrijstelling. Wel moet hierbij te allen tijde rekening gehouden worden met de zorgplicht.

Zeldzame soorten***Grondgebonden zoogdieren******Das***

In 1999 zijn door Natuurmonumenten en Vereniging Das & Boom twaalf dassen uitgezet. De populatie is sindsdien flink gegroeid. Voor de actualisatie van de natuurtoets in 2007 zijn gegevens van dassenburchten en –foerageergebieden in de nabijheid van de N261 opgevraagd bij de Dassenwerkgroep Loonse en Drunense duinen. Uit deze gegevens bleek dat er in de directe omgeving van de N261 tot medio 2007 geen vaste verblijfplaatsen van dassen voorkwamen.

Voor de huidige toetsing zijn door de Dassenwerkgroep Loonse en Drunense duinen gegevens van dassenburchten en foerageergebieden tot en met februari 2010 verstrekt. Hieruit blijkt dat er ten oosten van de N261, in de bossen van de Loonse en Drunense duinen een nieuwe burchtlocatie aangetroffen is. Deze dassenburcht bevindt zich circa 350 meter van de N261. Van ruimtebeslag van functioneel leefgebied van de dassen bij deze burcht is geen sprake. De werkzaamheden aan de N261 ter hoogte van de burcht zijn tijdelijk en bestaan uit het lokaal verbreden van de weg. De afstand tussen de N261 en de burcht is dermate groot dat wezenlijke verstoring, waarbij de functionaliteit van de burcht in het geding komt niet optreedt. Ook de verstoring door geluid van de verwachte verkeerstoename op de N261 zal vanwege het toepassen van geluidsarm asfalt en de grote afstand tot de weg, geen negatief effect op deze burcht en omliggend leefgebied hebben.

Naast de gegevens van de Dassenwerkgroep zijn tijdens het vleermuizenonderzoek in 2010 tevens twee dassenpijpen aangetroffen op ongeveer 100 meter ten zuidwesten van de geplande Aansluiting Loon op Zand (zie bijlage 2). De Dassenwerkgroep Loonse en Drunense duinen heeft het belang van deze pijpen onderzocht. Daaruit is gebleken dat er geen sprake is van een hoofdburcht of zomerburcht en de omgeving van de aangetroffen pijpen waarschijnlijk niet in het bijzonder van belang is voor dassen.

In de huidige situatie zijn de dassen al gewend aan de drukke verkeersstromen op de weg. Overige bekende burchtlocaties liggen op grotere afstand van de N261 en ondervinden geen hinder van de omvorming van de N261.

Op verzoek van de Dassenwerkgroep Loonse en Drunense duinen worden de gegevens van de burchtlocaties niet openbaar gemaakt in deze rapportage.

Steenmarter

Rondom de gebouwen ten zuiden van het Efteling Hotel is een steenmarter waargenomen. Deze locatie overlapt niet met het wegontwerp voor de aansluiting Europalaan. Daarnaast is er rondom deze locatie weinig ruimtebeslag en gaan geen essentiële elementen van het leefgebied van deze soort verloren. De barrièrewerking van de N261 verandert ter plaatse niet wezenlijk. Wel zorgt het ecoduct voor een betere verbinding voor deze soort tussen Huis ter Heide en de Loonse en Drunense Duinen. Negatieve effecten van de omvorming op de steenmarter worden niet verwacht.

Vleermuizen

Bij het onderzoek naar vleermuizen dat is uitgevoerd in 2010 is een verscheidenheid aan soorten waargenomen. Bij ruimtelijke ontwikkelingen kan voor vleermuizen niet zondermeer ontheffing worden aangevraagd voor aantasting van verblijfplaatsen, vliegroutes of foerageergebieden. Daarom moeten negatieve effecten voorkomen worden door middel van het treffen van mitigerende maatregelen om aantasting van de gunstige staat van instandhouding te voorkomen.

Gezien het groot aantal vleermuiswaarnemingen en de verscheidenheid in de functie van de verschillende onderdelen van het plangebied wordt per deelgebied de functie die het vervuld voor vleermuizen toegelicht. Langs de N261 zijn binnen of in de nabijheid van het plangebied geen verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen.

Knooppunt A59-N261

Binnen de contouren van het knooppunt zijn geen vleermuizen waargenomen. De realisatie van knooppunt A59-N261 en de wegverbreding in de omgeving van dit knooppunt leidt niet tot negatieve effecten op vleermuizen.

Aansluiting PKO-weg

Rondom de PKO-weg zijn geen vleermuizen waargenomen. De voorgenomen ingrepen in het gebied hebben geen negatief effect op vleermuizen.

Aansluiting Bevrijdingsweg

Binnen de contouren van de Aansluiting Bevrijdingsweg zijn drie vaste vliegroutes en een secundair foerageergebied van de Gewone dwergvleermuis aanwezig (zie bijlage 2). Gewone dwergvleermuizen uit een kolonie ten westen van de N261 vliegen onder het huidige viaduct door en op hoogte over de N261 heen. Door het verwijderen van taludbegroeiing verdwijnt marginaal foerageergebied, ontstaat openheid en raken vliegbewegingen van oost naar west minder geschikt. Binnen dit foerageergebied zijn slechts acht tot tien Dwergvleermuizen aangetroffen. Deze vleermuizen maken hoogst waarschijnlijk ook gebruik van geschikt foerageergebieden in de meer begroeide dorpskern met beschutting en een hoger voedselaanbod. Hierdoor wordt niet verwacht dat aantasting van de vliegroute en het foerageergebied op de locatie van de aansluiting Bevrijdingsweg de gunstige staat van instandhouding van de lokale populatie in gevaar brengt.

Aansluiting Europalaan

Binnen de contouren van de aansluiting Europalaan liggen twee vliegroutes van de Laatvlieger (zie bijlage 2). Eén vliegroute overlapt met de contouren voor de verbreding van de N261, de andere met de geplande opwaardering van de Horst. Aan de oostkant van de N261 loopt een vliegroute van de Gewone dwergvleermuis welke overlapt met de geplande uitbreiding van de N261.

Vleermuizen gebruiken steeds vaste vliegroutes om tussen hun verblijfplaats en foerageergebieden te migreren. Bij het wegvallen van belangrijke vliegroutes kan daardoor een regio in zijn geheel ongeschikt raken voor vleermuizen, terwijl binnen deze regio wel geschikte verblijfplaatsen en foerageergebieden aanwezig zijn. Om die reden zijn vaste vliegroutes van vleermuizen beschermd middels de Flora- en faunawet.

Het moet voorkomen worden dat vaste vliegroutes binnen het plangebied door de voorgenomen wegutbreiding aangetast worden of zelfs verdwijnen. Wanneer dit niet gebeurt, kan dit de gunstige staat van instandhouding van lokale vleermuispopulaties in gevaar brengen. De vliegroutes langs de N261 gaan niet verloren doordat bij het kappen van een strook bomen een nieuwe bosrand ontstaat die de functie als geleidend element overneemt. Door het behouden of terugplanten van aanwezige laanbeplantingen langs de Horst wordt voorkomen dat de aanwezige vliegroute van Laatvliegers verloren gaat.

Zowel ten oosten als ten westen van de aansluiting Europalaan liggen in totaal vier intensief gebruikte foerageergebieden van de Gewone dwergvleermuis. Door de geplande aanleg van de Aansluiting Europalaan gaan delen van de aanwezige foerageergebieden van de Gewone dwergvleermuis verloren. Voor de Gewone dwergvleermuis is echter voldoende alternatief foerageergebied aanwezig in de directe omgeving.

De aantasting van de vliegroute langs de Horst wordt voorkomen door langs de wegbermen opnieuw bomen terug te planten die dienst doen als geleidend element. Negatieve effecten op de gunstige staat van instandhouding van de aanwezige Gewone dwergvleermuizen, als gevolg van het verlies aan oppervlakte foerageergebied, is door de aanwezigheid van voldoende geschikt foerageergebied in de directe omgeving niet te verwachten.

Aansluiting Loon op Zand

Binnen de contouren van de voorgenomen Aansluiting Loon op Zand liggen gebieden die gebruikt wordt door verschillende vleermuizen (zie bijlage 2).

Hier liggen verschillende vliegroutes van verschillende vleermuissoorten: vier vliegroutes van de Laatvlieger, één vliegroute van de Gewone dwergvleermuis, één vliegroute van de Rosse vleermuis en twee vliegroutes van de Gewone Grootoorvleermuis.

De vliegroutes ten westen van de N261 kunnen aangetast worden door de aanleg van de aansluiting Loon op Zand. De aanwezige oost-west verbinding van de Laatvlieger blijft behouden doordat de aanwezige bosrand slechts voor een gedeelte opschuift, maar wel aanwezig blijft. Verslechtering van de vliegroute van noord naar zuid kan worden voorkomen door langs de westzijde van de aan te leggen aansluiting opgaande begroeiing in te planten welke als geleidend element kan functioneren voor de migratie van Laatvliegers.

De aanwezige vliegroue van Laatvliegers over de Klokkenlaan (ten oosten van de N261) welke vanuit hun verblijfplaats in de dorpskern naar het zuiden loopt, wordt door de plannen verbeterd. De nieuwe aansluiting vanuit de N261 richting het oosten wordt verhoogd aangelegd. De vliegroue over de Klokkenlaan blijft bestaan vanwege de aanleg van een fietstunnel. Door weinig verlichting toe te passen in de fietstunnel, wordt hierdoor de vliegroue van de aanwezige Laatvliegers niet negatief beïnvloed. Daarbij komt dat de Klokkenlaan in de toekomst afgesloten wordt voor autoverkeer (met uitzondering van ambulances), maar wel behouden blijft als fietspad. Door de aanleg van de fietstunnel blijven tevens de oost-west georiënteerde vliegroues van verschillende soorten behouden. Geconcludeerd kan worden dat door het beperken van verlichting in de fietstunnel en aanplant van opgaande begroeiing, vliegroues aan de oostzijde van de N261 niet dermate negatief beïnvloed worden door de realisatie van de plannen dat dit een negatief effect heeft op de gunstige staat van instandhouding van de aanwezige soorten.

Binnen het plangebied en de directe omgeving hiervan liggen verschillende foerageergebieden van vleermuizen. Binnen de contouren voor de aansluiting Loon op Zand zijn dit de volgende foerageergebieden: drie foerageergebieden van de Laatvlieger, drie foerageergebieden van de Gewone dwergvleermuis, één foerageergebied van enkele Gewone grootoorvleermuizen (circa vijf individuen) en een foerageergebied van een *Myotis*-soort (exacte soort onbekend). Deze *Myotis*-soort betreft hier vijf exemplaren waarvan de exacte soort onbekend is gebleven. Onderscheid tussen deze soorten is met behulp van een bat-detector (waarmee de onderzoeken zijn uitgevoerd) moeilijk te bepalen. Bekend is dat in de omgeving van de Efteling kolonies van Watervleermuizen voorkomen. Het is ook waarschijnlijk dat het de Baardvleermuis of Franjestaart betreft.

Voor de aanwezige Laatvliegers en Gewone dwergvleermuizen die foerageren in het gebied is voldoende alternatief foerageergebied aanwezig in de omgeving. Het ruimtebeslag leidt hierdoor niet tot aantasting van de gunstige staat van instandhouding van deze soorten in het gebied.

Op de locatie voor de Aansluiting Loon op zand zijn slechts enkele foeragerende Gewone grootoorvleermuizen en *Myotis*-vleermuizen aangetroffen. Het is niet te verwachten dat er door de kap van een gedeelte van het aanwezige bos onvoldoende foerageergebied voor de aanwezige dieren behouden blijft.

Binnen de contouren van het geplande wegtracé zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen of zwermende beesten aangetroffen. Het aantal aangetroffen dieren is tevens te laag voor de aanwezigheid van een kraamkolonie in het gebied. Het gebied wordt door vleermuizen alleen gebruikt als foerageergebied.

Het is bekend dat buiten het plangebied, langs de Kasteellaan, drie grote beuken staan waar recent nog verblijfplaatsen van enkele *Myotis*-vleermuizen en Gewone grootoorvleermuizen zijn vastgesteld. Het is waarschijnlijk dat de aangetroffen foeragerende vleermuizen van deze verblijfplaatsen in het bos zijn waargenomen.

In het te kappen bos zijn geen bomen aangetroffen met holten die mogelijk geschikte verblijfplaatsen bevatten. Desondanks wordt aanbevolen om de bomen voor de kap uit voorzorg wederom door een deskundige te laten beoordelen op hun geschiktheid als verblijfplaats voor boombewonende vleermuizen. In het kader van mitigatie kan de stam van geschikte bomen verplaatst worden in het gedeelte van het bos dat behouden blijft, waardoor het aanbod van geschikte verblijfplaatsen in het gebied op gelijk niveau blijft.

Bij de inrichting van twee compensatiegebieden in Landgoed Huis ter Heide (ten westen van de N261 in de omgeving van Aansluiting Loon op Zand) (ARCADIS, 2011b) wordt rekening gehouden met de habitateisen van vleermuizen, zodat er dicht bij de locatie waar foerageergebied verdwijnt nieuw leefgebied ontstaat.

Ecoduct

Binnen de locatie voor het geplande ecoduct liggen drie foerageergebieden en een vaste vliegroute van de Gewone dwergvleermuis (zie bijlage 2). Deze gebieden worden echter slechts door enkele dieren gebruikt. Tijdens de aanleg van het ecoduct kunnen deze vliegroute en de aanwezige foerageergebieden tijdelijk minder geschikt raken voor de aanwezige Gewone dwergvleermuizen. In de directe omgeving van het plangebied voor het ecoduct zijn voldoende alternatieve foerageergebieden voor de aangetroffen vleermuizen aanwezig. Bovendien wordt het leefgebied van de Gewone dwergvleermuis ter plaatse versterkt met de aanleg van een vleermuiskelder in de westelijk toegangshelling van het ecoduct.

Door de lage vleermuisactiviteit binnen het gebied, de aanwezigheid van alternatieve foerageergebieden in de omgeving, de aanleg van een vleermuiskelder en de tijdelijke aard van de effecten op het gebied, zijn door de aanleg van het ecoduct geen negatieve effecten op de gunstige staat van instandhouding van Gewone dwergvleermuizen te verwachten. Het realiseren van een vleermuiskelder en een verbinding tussen Huis ter Heide en Loonse en Drunense Duinen heeft zeer waarschijnlijk zelfs een positief effect op de populatie van Gewone vleermuizen en mogelijk andere vleermuissoorten.

Onderstaande tabel geeft een overzicht weer van de aangetroffen functies van de verschillende deelgebieden voor vleermuizen.

Tabel 4.4

Overzicht van de resultaten van het in 2010 uitgevoerde vleermuisonderzoek, met daarbij per deelgebied de functie voor de aangetroffen soorten.
X= niet aangetroffen.

Deelgebied	Vaste vliegroute	Verblijfplaatsen	Foerageergebied
Knooppunt A59-N261	X	X	X
Aansluiting PKO-weg	X	X	X
Aansluiting Bevrijdingsweg	- Drie vliegroutes van de Gewone dwergvleermuis	X	- Foerageergebied Gewone dwergvleermuis
Aansluiting Europalaan	- Twee vliegroutes van de Laatvlieger - Vliegroute Gewone dwergvleermuis	X	- Vier foerageergebieden van de Gewone dwergvleermuis
Aansluiting Loon op Zand	- Vier vliegroutes van de Laatvlieger - Eén vliegroute van de Gewone dwergvleermuis - Eén vliegroute van de Rosse vleermuis - Twee vliegroutes van de Gewone grootoorvleermuis	X	- Vier foerageergebieden van de Laatvlieger - Drie foerageergebieden Gewone dwergvleermuis - Foerageergebied van de Gewone grootoorvleermuis - Foerageergebied van <i>Myotis</i> (exacte soort onbekend)
Ecoduct	- Vaste vliegroute Gewone dwergvleermuis	X	- Drie foerageergebieden Gewone dwergvleermuis

Reptielen: Levendbarende hagedis

Ondanks de aanwezigheid van de Levendbarende hagedis in de omgeving (Loonse en Drunense duinen) is de soort tijdens gericht onderzoek in de plangebieden voor het ecoduct en aansluiting Loon op Zand niet aangetroffen. Ook bij onderzoek uit 2007 van Provincie Noord-Brabant op de planlocatie voor het ecoduct zijn geen Levendbarende hagedissen aangetroffen. Effecten op deze soort ten gevolge van het onderhavige initiatief zijn niet te verwachten.

Amfibieën: Kamsalamander

In het kader van dassenonderzoek hebben medewerkers van de Dassenwerkgroep Loonse en Drunense duinen in 2010 een Kamsalamander aangetroffen onder een stuk hout in de omgeving van een poel ongeveer 100 meter ten zuiden van het geplande wegtracé voor de Aansluiting Loon op Zand (zie bijlage 2) (mondelinge mededeling Bert Van Opzeeland, Dassenwerkgroep Loonse en Drunense Duinen). Daaruit valt op te maken dat de aanwezige poel mogelijk een voortplantingswater is voor Kamsalamanders.

Kamsalamanders migreren maximaal 150 meter van het water waarin zij zich gedurende het voortplantingsseizoen bevinden. Het gebied binnen een straal van 150 meter van het water waarin de kamsalamander is aangetroffen, wordt daarom beschouwd als landhabitat.

Voor de aanleg van de Aansluiting Loon op Zand moet ongeveer 0,5 ha gemengd bos gekapt worden dat binnen de straal van 150 meter van de poel ligt. Dit bos is mogelijk in gebruik als overwinteringsplaats van de aangetroffen Kamsalamander. Gezien rondom de poel het aanwezige bos behouden blijft, is niet te verwachten dat het kappen van 0,5 ha aan de rand van het landhabitat een negatief effect zal hebben op de instandhouding van de Kamsalamander populatie in de omgeving van het plangebied.

Het is echter wel van belang passende mitigerende maatregelen te nemen om het verwonden of doden van Kamsalamanders te voorkomen. Een voorbeeld van een dergelijke maatregel is het plaatsen van een amfibieënscherm rondom het werkgebied in de maand mei. De Kamsalamanders, die gebruik maken van het leefgebied rondom de aanwezige poel, zullen zich in de maand mei in of rondom het water bevinden in het kader van de voortplantingsperiode van de soort. Het scherm zorgt ervoor dat Kamsalamanders het werkgebied voor de N261 niet kunnen bereiken. Daarmee wordt het doden en verwonden van Kamsalamanders voorkomen, en worden negatieve effecten op de instandhouding van de soort uitgesloten.

Broedvogels

Tijdens de broedvogelinventarisatie in 2010 zijn 45 broedvogelsoorten waargenomen in het plangebied, waaronder drie soorten uit de rode lijst: Patrijs, Groene specht en Roodborst-tapuit. De aanleg van de weg heeft ruimtebeslag op het leefgebied van diverse broedvogels ten gevolge. Ook kan verstoring door geluid rondom de weg en nieuw aan te leggen aansluitingen van de N261 plaatselijk toenemen, waardoor delen van het huidige leefgebied van aanwezige broedvogels minder geschikt worden.

Jaarrond beschermde nesten

Tijdens het broedvogelonderzoek zijn jaarrond beschermde nesten van de Buizerd en Havik aangetroffen binnen het plangebied (zie bijlage 3).

Buiten de begrenzing van de Aansluiting Loon op Zand ligt één nestlocatie van de Buizerd. Bij de aanleg van de Aansluiting Loon op Zand kan verstoring optreden van deze nestlocatie en gaat een klein deel van het omliggende leefgebied verloren.

Buiten de begrenzing van de planlocatie voor het ecoduct zijn zowel één nest van de Buizerd als één nest van de Havik aanwezig. Voor beide soorten kan tijdelijke verstoring optreden en is tijdelijk een klein deel van het omliggende leefgebied ongeschikt ten gevolge van de aanleg van het ecoduct.

4.3

WETTELIJKE CONSEQUENTIES

Effecten op beschermde soorten kunnen zowel tijdelijk (verstoring door werkzaamheden) als permanent (verlies van leefgebied of groei- en verblijfplaatsen) zijn. Wanneer deze effecten niet met mitigerende maatregelen kunnen worden voorkomen kan het noodzakelijk zijn een ontheffing op de Flora- en faunawet aan te vragen. Het aanvragen van een ontheffing is alleen van belang voor de aanwezige zeldzame soorten wanneer negatieve effecten optreden. Voor alle algemeen voorkomende soorten is het aanvragen van een ontheffing niet noodzakelijk. Wel blijft het vanuit de zorgplicht noodzakelijk om schadelijke effecten op algemene soorten zoveel mogelijk te beperken.

Het verdient dan ook aanbeveling om buiten de kwetsbare perioden van zoogdieren en amfibieën (zoals voortplantingsperiode) te werken. Welke perioden dit voor de betreffende soorten zijn en hoe hier de werkzaamheden op kunnen worden afgestemd wordt nader uitgewerkt in een ecologisch werkplan. Een dergelijk plan toetst de werkzaamheden die uitgevoerd moeten worden aan de effecten die op kunnen treden op de aanwezige beschermde soorten. Daarbij worden tevens mitigerende maatregelen uitwerkt. Hierdoor wordt inzichtelijk wanneer en op welke wijze de werkzaamheden uitgevoerd moeten worden om negatieve effecten op aanwezige planten en dieren en overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen.

Vleermuizen

Verschillende delen van het plangebied voor de omvorming van de N261 zijn van belang voor vleermuizen. Uit het vleermuisonderzoek uit 2010 is gebleken dat vooral binnen deelgebieden Aansluiting Europalaan en Aansluiting Loon op Zand negatieve effecten van het initiatief op vleermuizen kunnen optreden. Alle vleermuizen, welke in Nederland voorkomen, zijn opgenomen in de Flora- en faunawet onder tabel 3, Bijlage IV Habitatrichtlijn. Dit betekent dat wanneer een initiatief kan leiden tot negatieve effecten op deze soorten hiervoor ontheffing moet worden aangevraagd bij het Ministerie van EL&I. Voor de ombouw van de N261 is het vooral van belang dat de aanwezige vliegroutes niet aangetast worden. Als onderbouwing bij een ontheffingsaanvraag moet een activiteitenplan opgesteld worden, waarin onder andere maatregelen zijn opgenomen die negatieve effecten van het initiatief op vleermuizen zoveel mogelijk beperken.

Broedvogels

Het verstoren van broedvogels is niet toegestaan en er kan geen ontheffing voor verkregen worden. Werken buiten het broedseizoen dient als maatregel te worden toegepast om verstoring van broedende vogels te voorkomen. Het ruimtebeslag op het leefgebied van aanwezige broedvogelsoorten en een plaatselijke toename van de geluidsverstoring rondom de N261 leidt niet tot overtreding van de Flora- en faunawet.

Jaarrond beschermde nesten

De aantasting van de leefgebieden rondom de nestlocaties van de Buizerd binnen de geplande locaties voor de Aansluiting Loon op Zand en het ecoduct leidt niet tot overtreding van de Flora- en faunawet, wanneer buiten het broedseizoen gewerkt wordt.

Slechts een klein gedeelte van de leefgebieden binnen het territorium van deze Buizerds gaat verloren. Na oplevering van het ecoduct zal het leefgebied van de Buizerd groter zijn dan in de huidige situatie het geval is.

Gezien de Buizerds door de huidige locatie van beide nesten al gewend zijn aan de aanwezigheid van wegen en menselijke activiteit is te verwachten dat verstoring, veroorzaakt door de aanleg van de Aansluiting Loon op Zand en het ecoduct, beperkt blijft.

Het verlies van een deel van het leefgebied en verstoring van een nestlocatie van de Havik leidt niet tot overtreding van de Flora- en faunawet, wanneer buiten het broedseizoen gewerkt wordt. Ook hier geldt dat slechts een klein gedeelte van het leefgebied binnen het territorium van deze Havik verloren gaat. Na oplevering van het ecoduct zal het leefgebied van de Havik groter worden. De verstoring van de Havik is van tijdelijke aard.

Het is derhalve niet noodzakelijk ontheffing aan te vragen voor het aantasten van Jaarrond beschermde nestlocaties van de Buizerd en de Havik welke beschermd zijn volgens Categorie 4 van broedvogels met jaarrond beschermde nesten uit de Flora- en faunawet. Omdat wij de door ons voorgestelde mitigerende maatregelen willen laten toetsten door het Ministerie van EL&I, dienen wij voor de bovengenoemde soorten toch een ontheffingsaanvraag in. Een goedkeuring van de door ons voorgestelde mitigerende maatregelen wordt door het Ministerie van EL&I verstrekt in de vorm van een positieve afwijzing op de ontheffingsaanvraag.

4.4

ONTSNIPPERINGSMAATREGELEN

De ombouw van de N261 geeft geen extra versnipperend effect. De versnippering die dertig jaar geleden is ontstaan met de aanleg van de huidige N261 wordt beperkt door de aanleg van een 40 meter breed ecoduct met als doel de Loonse en Drunense duinen te verbinden met Landgoed Huis ter Heide.

HOOFDSTUK

5 Conclusies en aanbevelingen

Algemene soorten (Tabel 1 Flora- en faunawet)

Langs het tracé van de N261 komen verschillende beschermde soorten voor die relatief algemeen zijn in Nederland. Voor deze soorten geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen en ingrepen. Wel blijft het vanuit de zorgplicht noodzakelijk om negatieve effecten op deze algemene soorten zoveel mogelijk te beperken. Het verdient dan ook de aanbeveling buiten de kwetsbare periode van zoogdieren en amfibieën (zoals de voortplantingsperiode) te werken. Er wordt een ecologisch werkprotocol opgesteld waarin de kwetsbare perioden van aanwezige soorten en hoe de werkzaamheden hier op kunnen worden afgestemd nader zijn toegelicht. Op basis van deze toelichting worden passende mitigerende maatregelen en een fasering van werkzaamheden uitgewerkt.

Streng beschermde soorten (Tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet)

De genomen mitigerende en compenserende maatregelen die voorgesteld worden voor de aanwezige streng beschermde soorten zijn voldoende om negatieve effecten op de staat van instandhouding van deze soorten te waarborgen. Desondanks is ons voorstel voor de onderstaande soorten een ontheffingsaanvraag in te dienen bij het Ministerie van EL&I. Op die wijze worden de voorgestelde maatregelen getoetst door EL&I, waarbij goedkeuring kan worden verkregen in de vorm van een positieve afwijzing op de ontheffingsaanvraag.

Amfibieën: Kamsalamander

- De Dassenwerkgroep Loonse en Drunense Duinen heeft tijdens een veldbezoek een Kamsalamander aangetroffen onder een stuk hout. De vindplaats bevindt zich op ongeveer 150 meter ten zuiden van het geplande wegtracé voor de aansluiting Loon op Zand. Door het nemen van mitigerende maatregelen zijn negatieve effecten op de instandhouding van deze soort te voorkomen.

Vleermuizen

- De ombouw van de N261 kan leiden tot negatieve effecten op zwaar beschermde vleermuizen (Tabel 3, Bijlage IV Habitatrichtlijn van de Flora- en faunawet). Vooral op de geplande locaties voor de aansluiting Europalaan en aansluiting Loon op Zand kunnen negatieve effecten optreden als geen passende mitigerende maatregelen getroffen worden. Door het nemen van de voorgestelde mitigerende maatregelen zijn negatieve effecten op de gunstige staat van instandhouding van deze soorten te voorkomen. Voor toetsing van de voorgestelde maatregelen door het Bevoegd Gezag is het noodzakelijk ontheffing aan te vragen bij het Ministerie van EL&I.

Broedvogels

- Effecten op broedvogels dienen voorkomen te worden door versturende werkzaamheden uit te voeren buiten het broedseizoen (ongeveer tussen 15 maart en eind juli).
- Wanneer het niet mogelijk blijkt buiten de kwetsbare periode te werken van de aanwezige broedvogelsoorten moet het gebied voorafgaand aan het broedseizoen ongeschikt gemaakt worden als broedgebied voor vogels.
- De aanleg van aansluiting Loon op Zand en het Ecoduct leidt tot aantasting van een deel van het functionele leefgebied van de Buizerd en Havik. Tijdelijke effecten worden zoveel mogelijk gemitigeerd door het uitvoeren van de werkzaamheden rondom de nesten buiten de kwetsbare periode van de Buizerd en Havik. Permanente effecten zijn niet te verwachten omdat de aanwezige Buizerds en Haviken in hun eigen territoria, wanneer dat nodig blijkt, een nieuw nest kunnen bouwen. Het is desondanks toch wenselijk voor deze soorten ontheffing aan te vragen zodat een toetsing van de voorgestelde mitigerende maatregelen plaatsvindt door het Ministerie van EL&I.

Ontheffing, mitigerende maatregelen en fasering

- Voor het aanleggen van de aansluiting Loon op Zand binnen het leefgebied van de Kamsalamander moet ontheffing worden aangevraagd bij het Ministerie van EL&I.
- Voor aantasting van vaste vliegroutes van zwaar beschermde vleermuizen bij aansluiting Europalaan en aansluiting Loon op Zand moet ontheffing worden aangevraagd bij het Ministerie van EL&I.
- Voor aantasting van het foerageergebied van de Gewone grootoorvleermuis en *Myotis*-vleermuizen bij aansluiting Loon op Zand moet ontheffing worden aangevraagd bij het Ministerie van EL&I.
- Voor de tijdelijke verstoring van jaarrond beschermde nesten en het verloren gaan van een deel van de leefgebieden van Buizerd en Havik moet ontheffing worden aangevraagd bij het Ministerie van EL&I.
- Ter onderbouwing van de ontheffingsaanvraag wordt een activiteitenplan opgesteld om de maatregelen ter voorkoming van negatieve effecten op streng beschermde soorten te beschrijven.
- Om negatieve effecten op alle beschermde soorten te voorkomen wordt een ecologisch werkplan opgesteld. In dit ecologisch werkplan worden voorwaarden gesteld aan de werkzaamheden. Er mitigerende maatregelen beschreven en er wordt een fasering uitgewerkt waarbinnen bepaalde werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd, veelal afhankelijk van de kwetsbare perioden van aanwezige soorten. Door de aannemer te verplichten te werken conform het ecologisch werkplan, wordt veiliggesteld dat de voorgestelde fasering en mitigerende maatregelen ook daadwerkelijk worden uitgevoerd tijdens de ombouw van de N261.
- Voor de kap van bomen ter hoogte van de aansluiting Loon op Zand, dienen bomen vooraf door een deskundige gecontroleerd te worden op het voorkomen van holtes die mogelijk geschikt kunnen zijn als verblijfplaats voor vleermuizen.
- Maximaal één jaar voor de start van de werkzaamheden moet opnieuw bekeken worden of er nieuwe burchten van de Das of jaarrond beschermde nesten van broedvogels aanwezig zijn binnen de grenzen van het plangebied.

Tabel 5.5

Overzicht van aanwezige soorten per deelgebied waarvoor ontheffing moet worden aangevraagd bij het Ministerie van EL&I.

Deelgebied	Soort waarvoor ontheffingsaanvraag Flora- en faunawet noodzakelijk is voor de omvorming N261.
Aansluiting Europalaan	- Ontheffingsaanvraag noodzakelijk voor aantasting van vliegroutes van de Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger
Aansluiting Loon op Zand	- Voor aantasting van het leefgebied van de Kamsalamander moet ontheffing worden aangevraagd bij het Ministerie van EL&I. - Voor de aantasting van het leefgebied van de Buizerd moet ontheffing worden aangevraagd bij de Minister van EL&I. - Ontheffingsaanvraag noodzakelijk voor aantasting vliegroutes van Gewone dwergvleermuis , Gewone grootoorvleermuis , Laatvlieger en Rosse vleermuis . - Voor aantasting van het foerageergebied van de Gewone grootoorvleermuis en Myotis-vleermuis moet ontheffing worden aangevraagd.
Ecoduct	- Voor de aantasting van het leefgebied van de Buizerd en Havik moet ontheffing worden aangevraagd bij de Minister van EL&I.

HOOFDSTUK

6 Gebruikte bronnen

ARCADIS, 2004. Reconstructie N261 Tilburg-Waalwijk, Natuurtoets.

In opdracht van: Provincie Noord-Brabant. Kenmerk:110502/ZF4/3S4/200838/001.

ARCADIS, 2007. Actualisatie Natuurtoets Flora- en Faunawet en Natuurbeschermingswet.

Herinrichting Provinciale weg N261. In opdracht van: Provincie Noord-Brabant.

Kenmerk: 110502/ZF7/4R0/201409.

ARCADIS, 2008. Actualisatie Natuurtoets Flora- en Faunawet en Natuurbeschermingswet.

Herinrichting Provinciale weg N261. In opdracht van: Provincie Noord-Brabant.

Kenmerk: B02043.000015.001B.

ARCADIS, 2011a. Passende Beoordeling ombouw N261.

In opdracht van: Provincie Noord-Brabant.

ARCADIS, 2011b. Ombouw provinciale weg N261. Compensatieplan 2011.

In opdracht van: Provincie Noord-Brabant.

ARCADIS, 2010c. Broedvogelinventarisatie N261. Aanvullend veldwerk Natuurtoets 2011,

15 juni 2010. In opdracht van: Provincie Noord-Brabant.

Provincie Noord-Brabant, 2008. Natuurtoets faunapassage Loonse en Drunense Duinen

(N261). Natuurwaardering en juridische consequenties. Provincie Noord-Brabant,

Directie Ecologie, Bureau Natuurverkenningen, 's-Hertogenbosch.

Regiebureau Natura 2000, 2009. Beheerplanprocessen Natura 2000. Voortgangsrapportage

nr. 8, opgesteld 15 november 2009. Regiebureau Natura 2000.

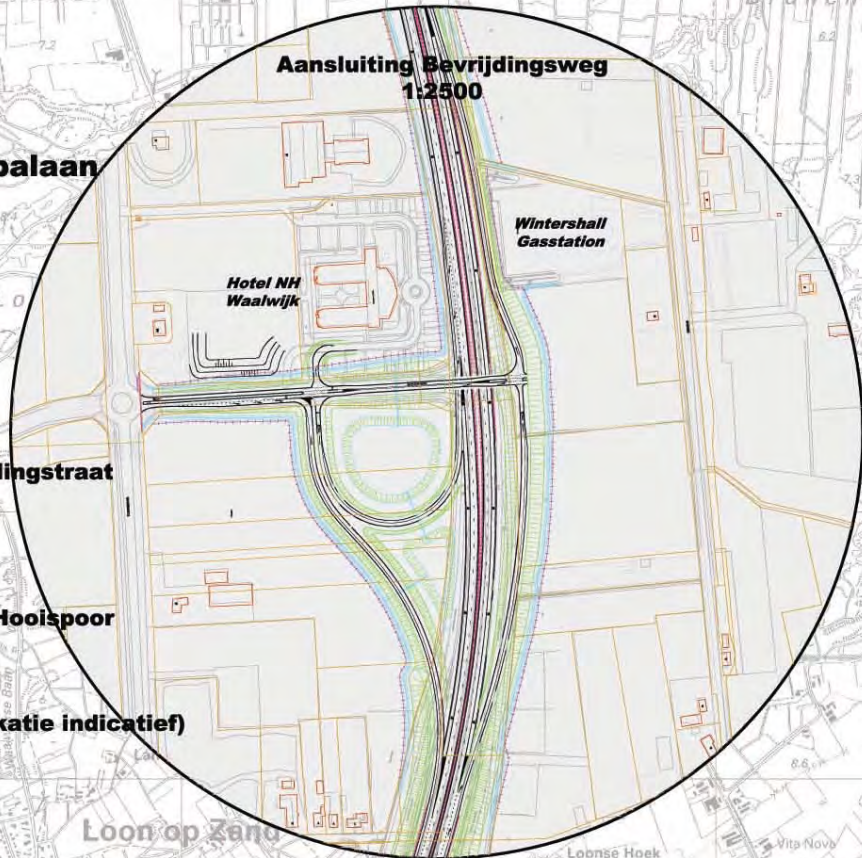
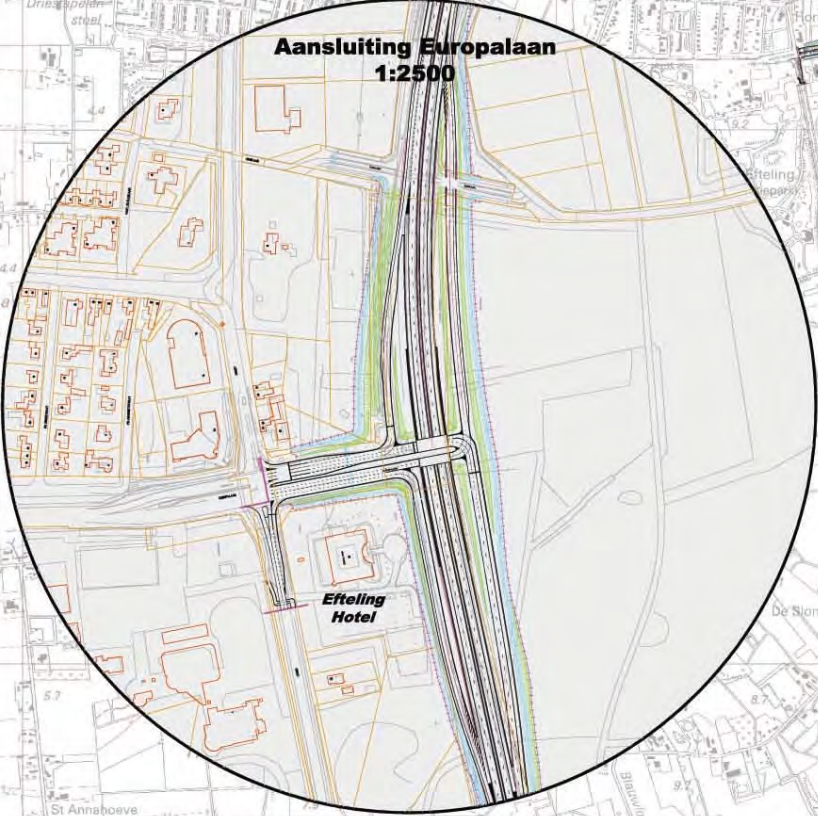
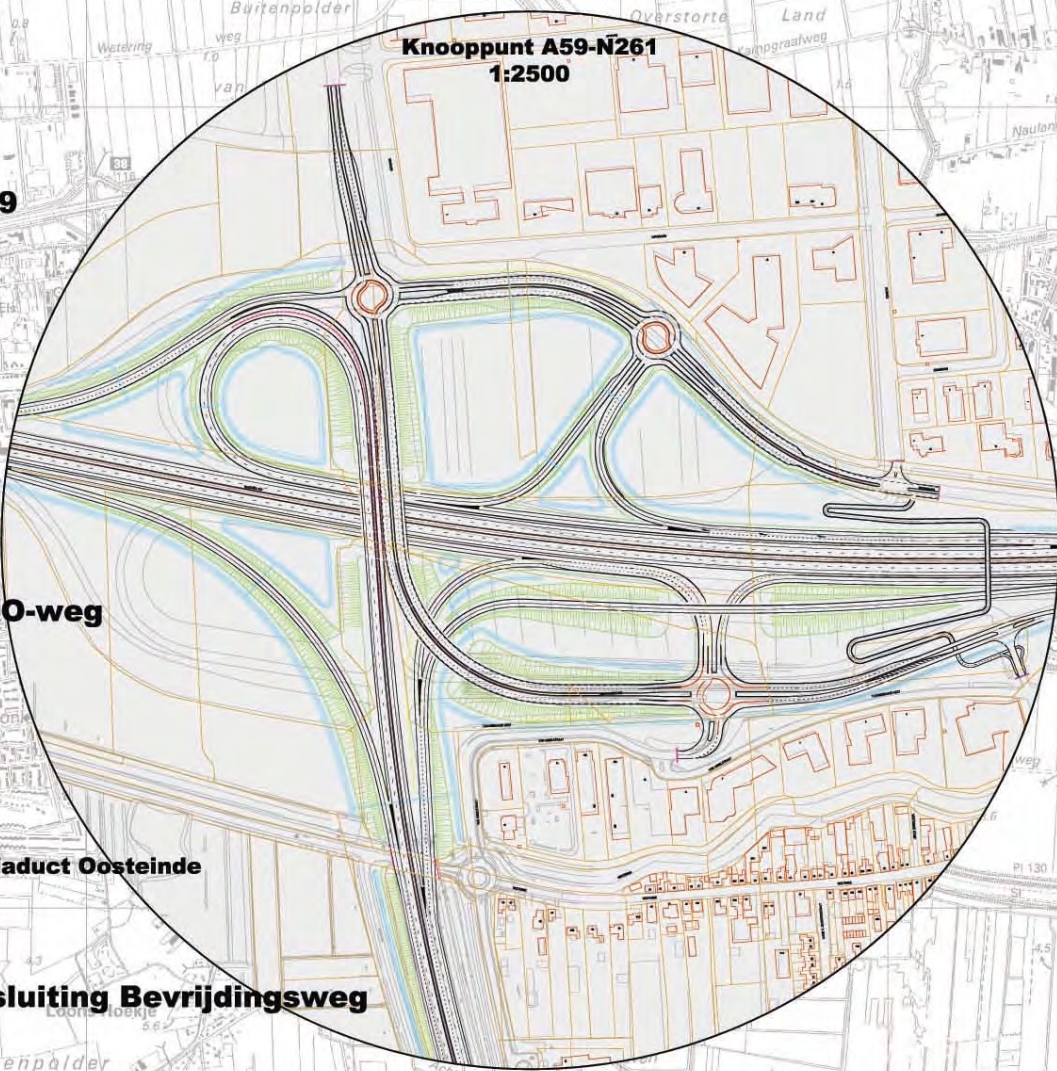
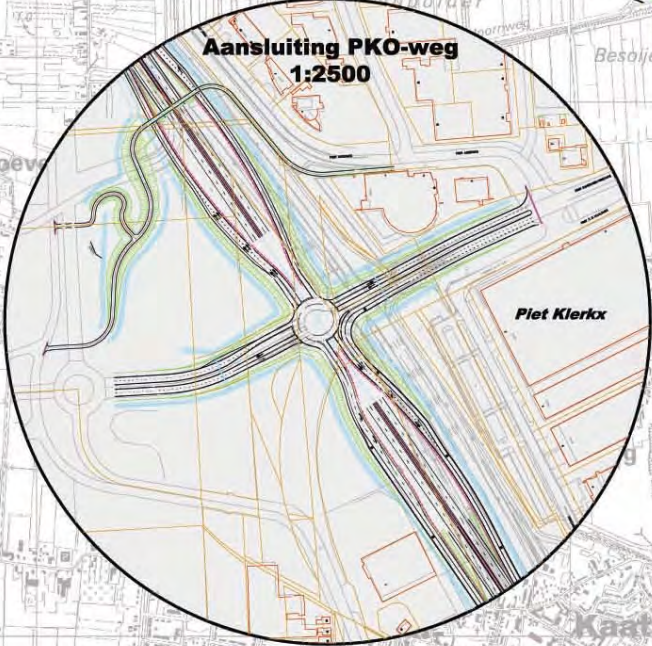
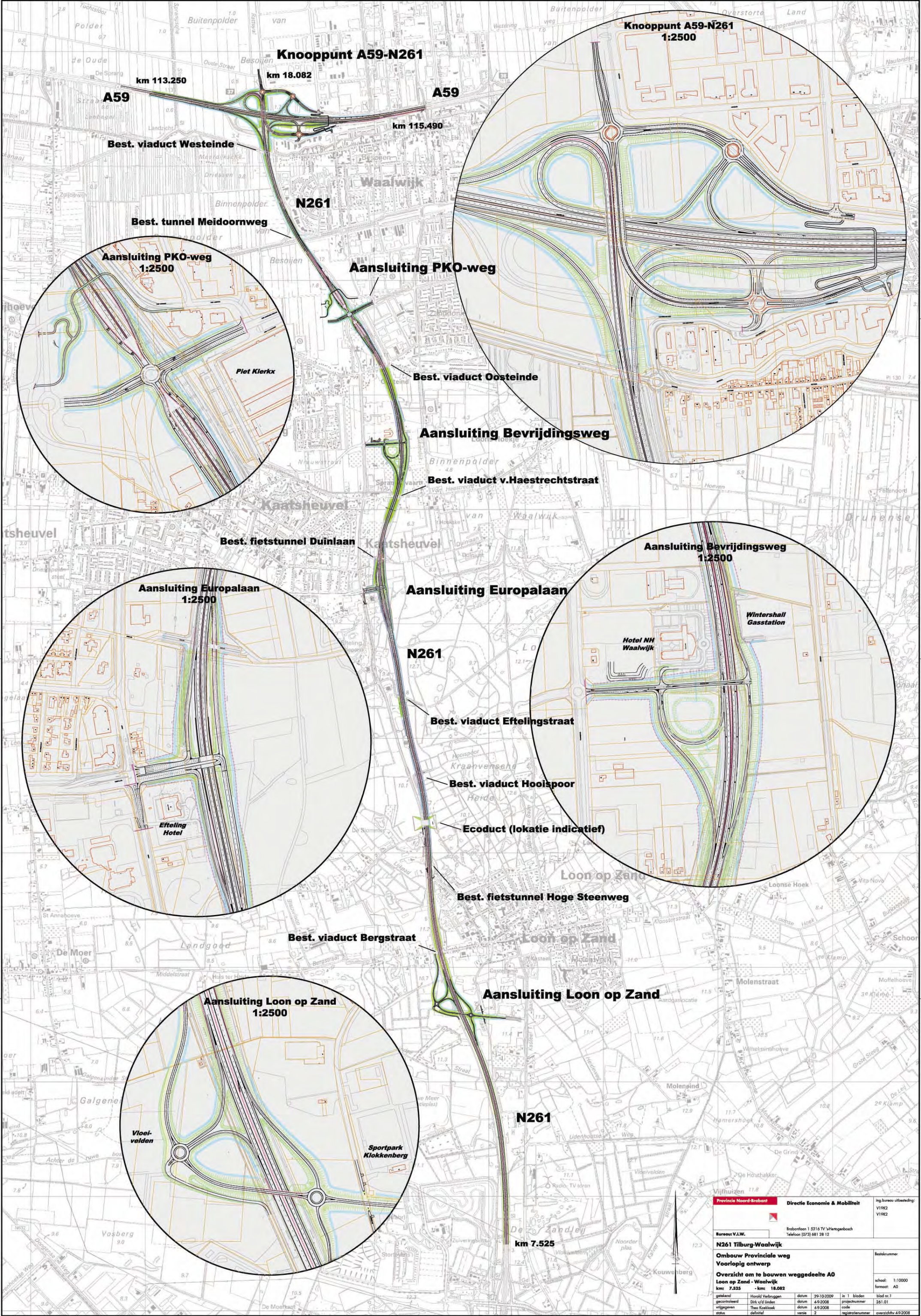
<http://www.natura2000.nl/pages/voortgang.aspx>

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging en Gegevensautoriteit

Natuur 2010. Vleermuisprotocol 2010, 5 maart 2010.

BIJLAGE 1

Ontwerp omvorming wegtracé N261

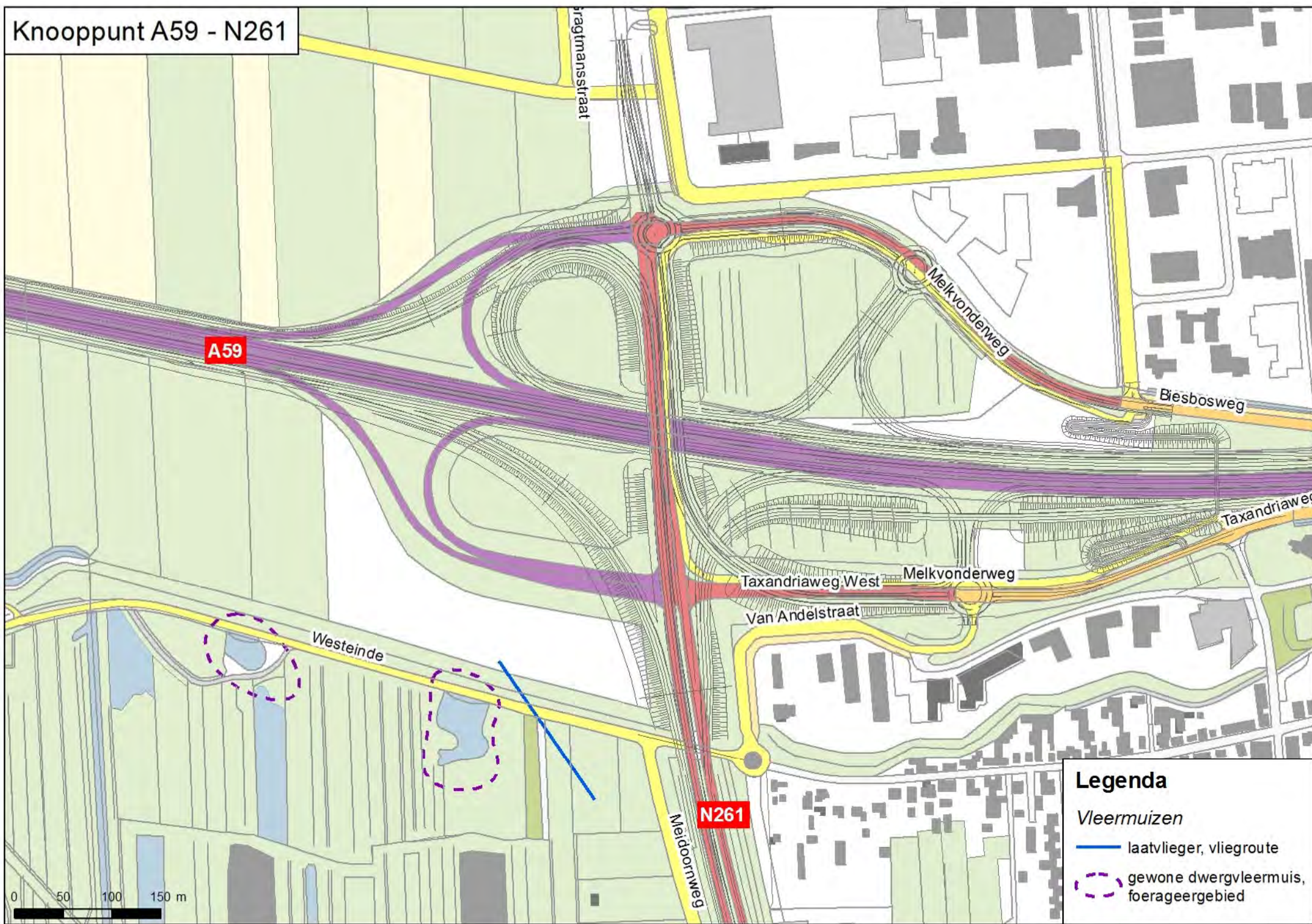

Provincie Noord-Brabant		Directie Economie & Mobiliteit		Reg. bureau uitwerking:	
		Brabantlaan 1 5216 TV 't Hertogenbosch		V19K2	
Bureau V.I.W.		Telefoon (073) 681 28 12		V19K2	
N261 Tilburg-Waalwijk					
Ombouw Provinciale weg Voorlopig ontwerp				Besteknummer:	
Overzicht om te bouwen wegedeelte A0 Loon op Zand - Waalwijk km 7.525 - km 18.082				school: 1:10000 formaat: A0	
geleend	Herold Verbruggen	datum	26-10-2009	in 1 bladen	blad nr. 1
gecontroleerd	Dik v/d Linden	datum	4-9-2008	projectnummer	261.01
vergeven	Theo Koelkoek	datum	4-9-2008	code	
status	definitief	versie	2	registratienummer	overzichtlijst 49-2008

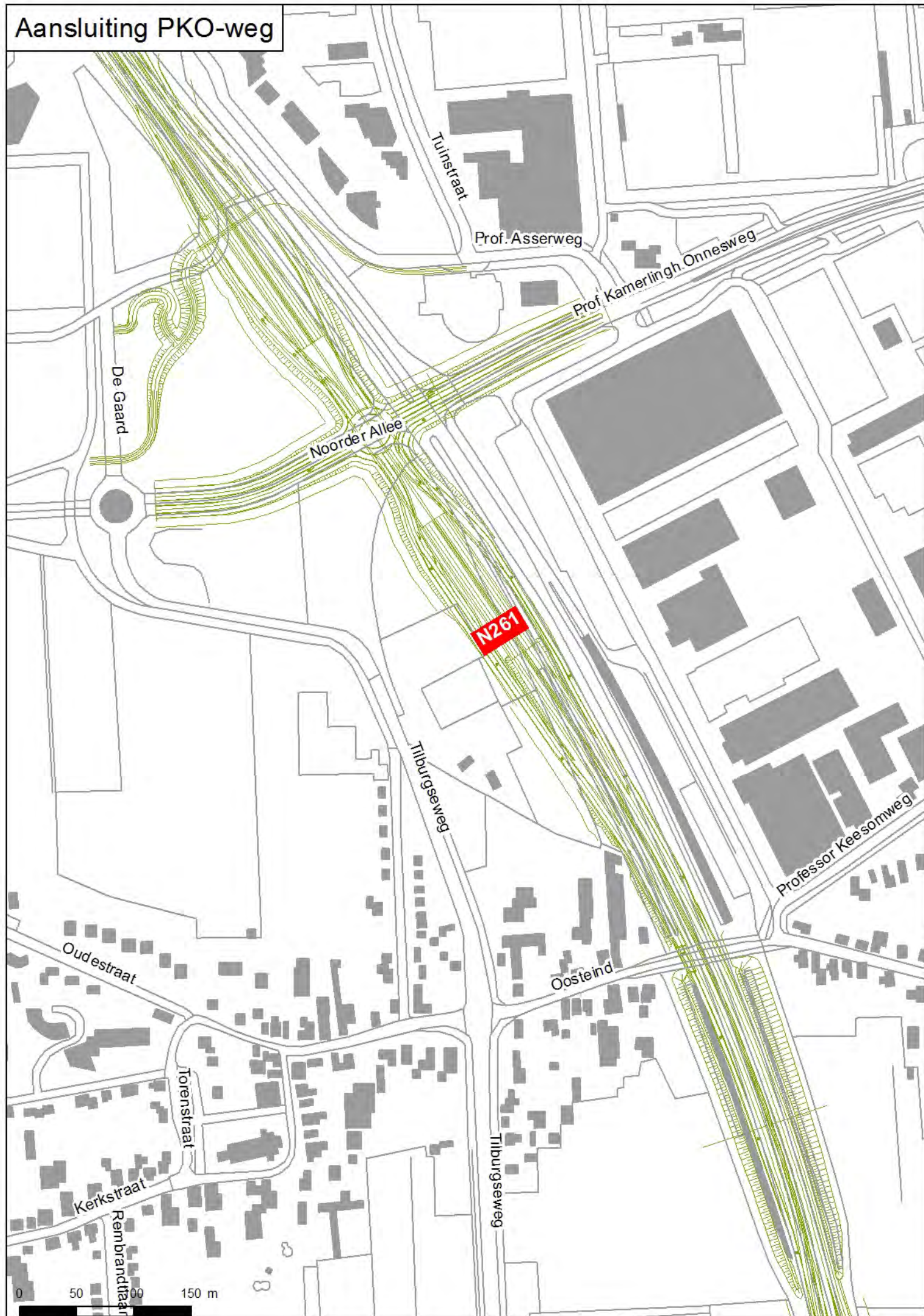
BIJLAGE 2

Verspreidingkaarten van beschermde soorten uit aanvullend onderzoek 2010

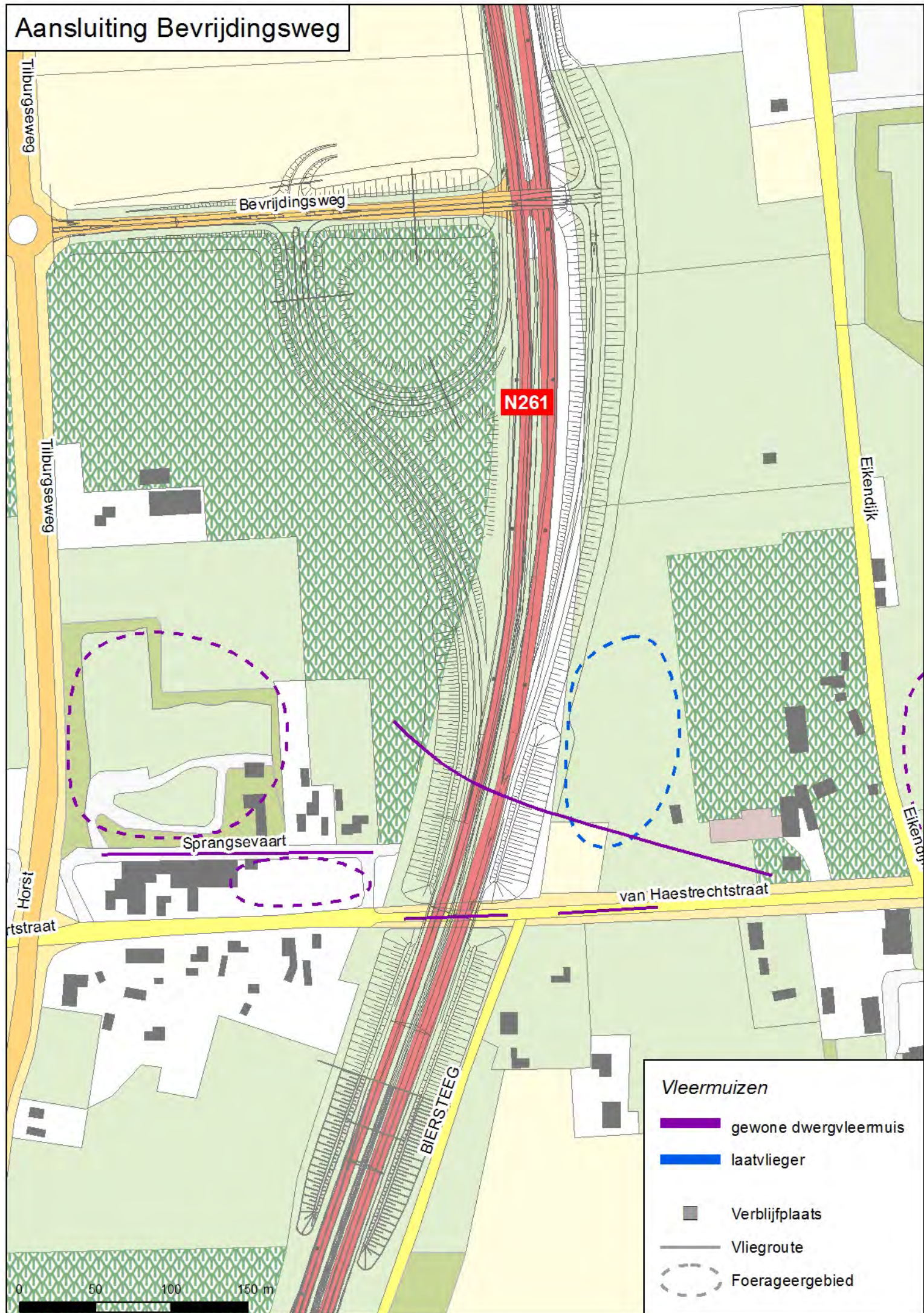
Knooppunt A59 - N261

Aansluiting PKO-weg

Aansluiting Bevrijdingsweg

Aansluiting Europalaan

Zoogdieren

Vleermuizen

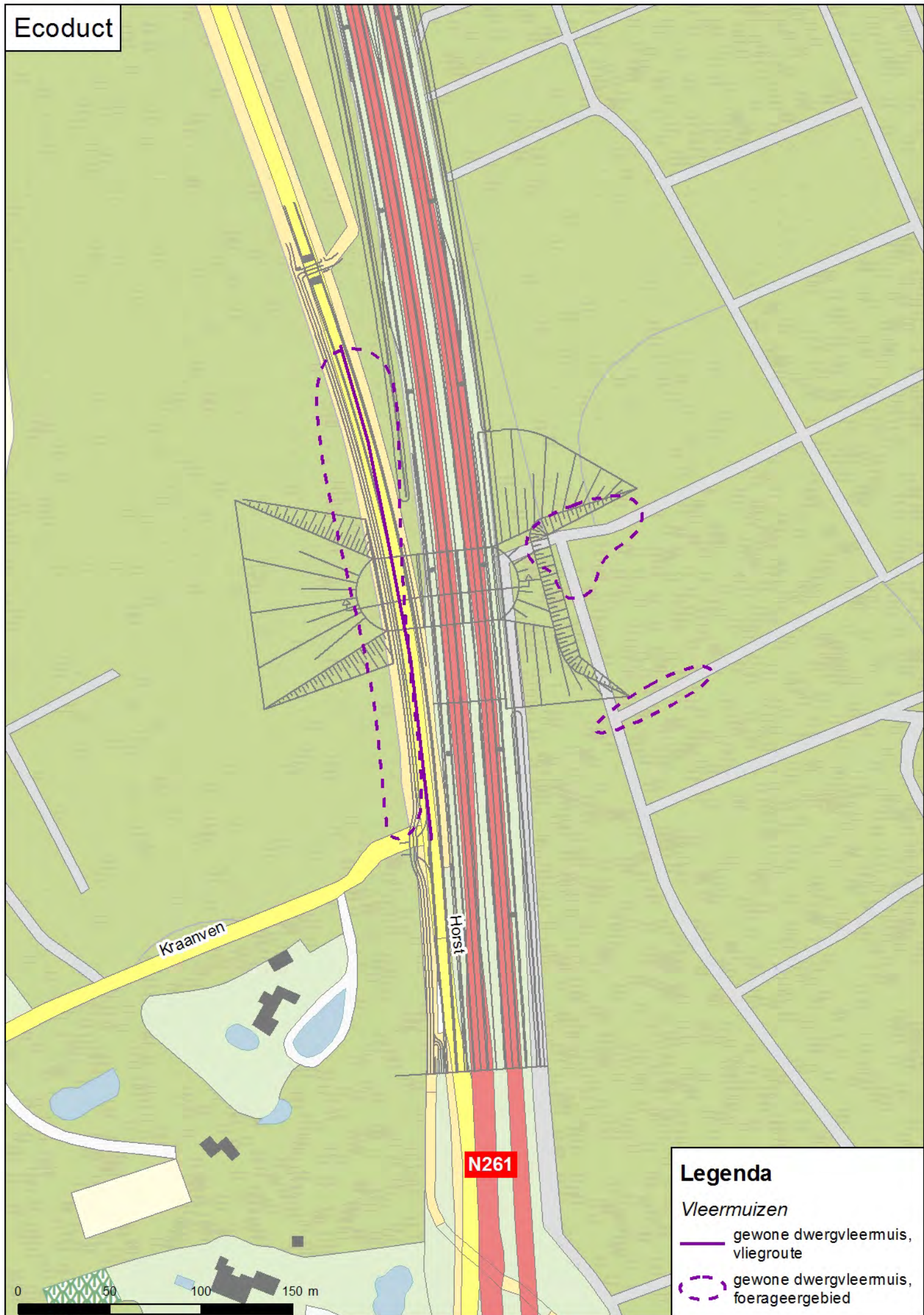
- gewone dwergvleermuis
- laatvlieger
- Myotis spec.(soort onbekend)

- Verblijfplaats
- Vliegroute
- Potentiële vliegroute
- Foerageergebied

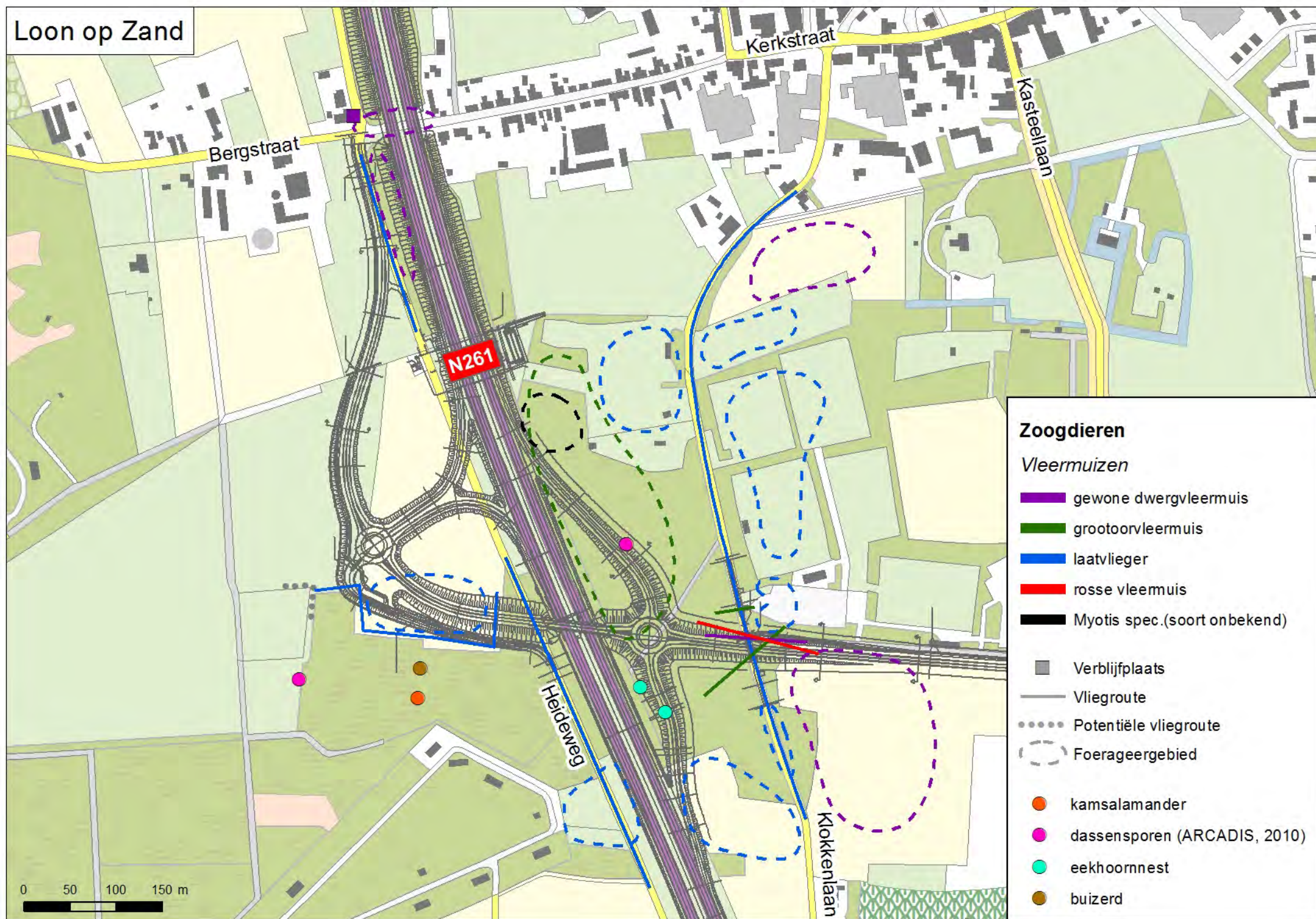
Overige zoogdieren

- ree
- steenmarter

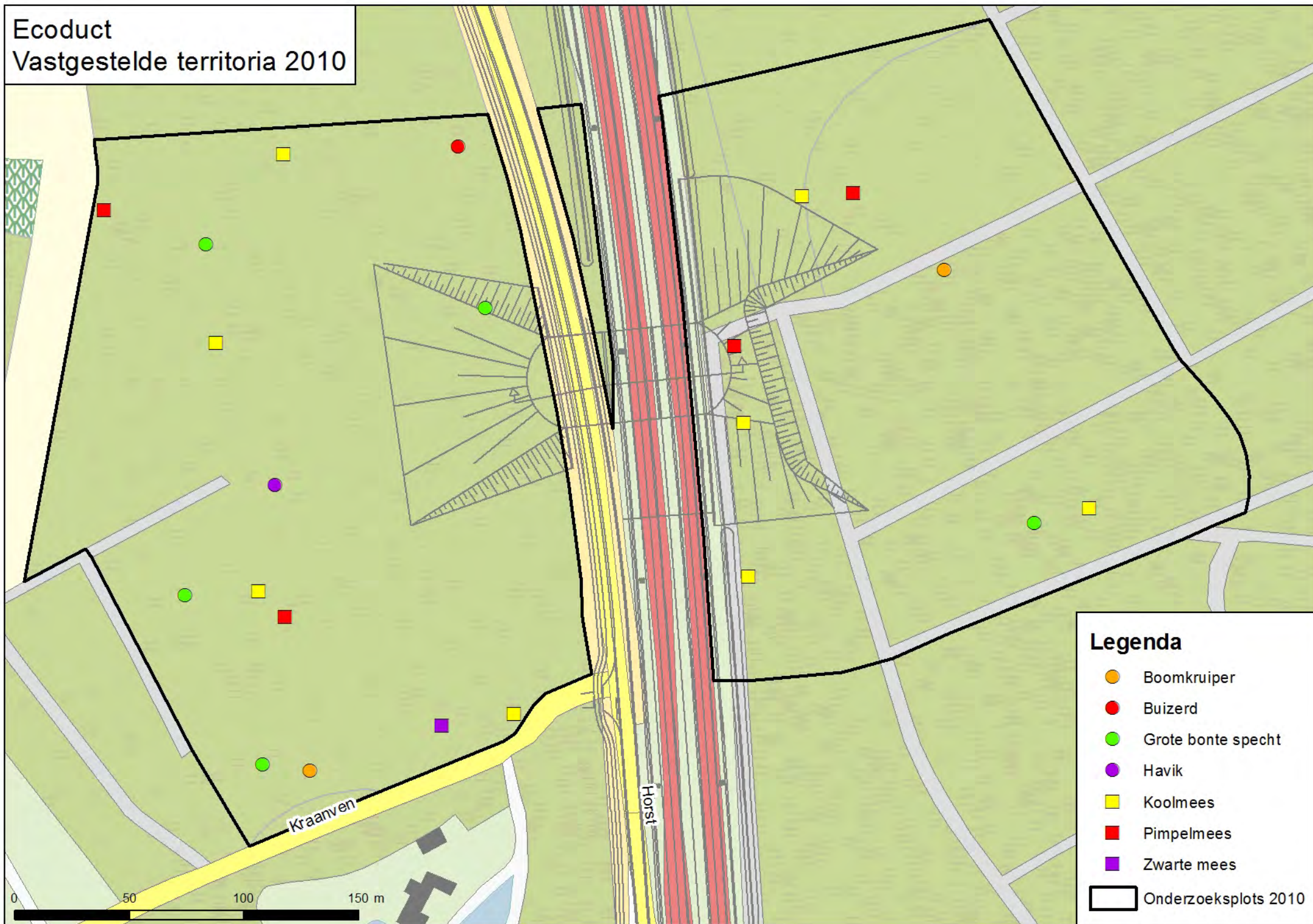
Loon op Zand

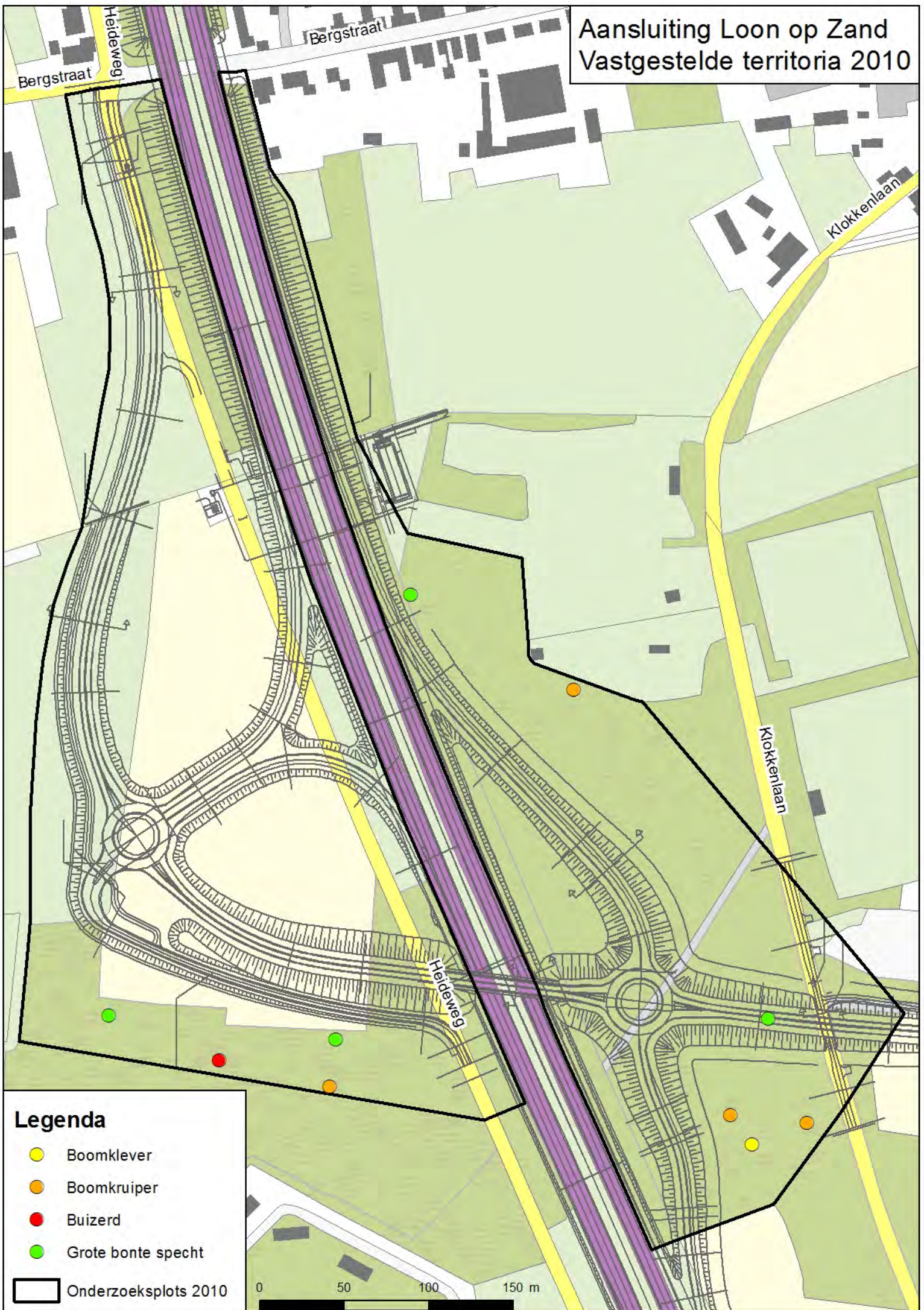
BIJLAGE 3

Verspreidingskaarten jaarrond beschermde nesten van Buizerd en Havik uit broedvogelonderzoek 2010

Ecoduct
Vastgestelde territoria 2010

Aansluiting Loon op Zand Vastgestelde territoria 2010

COLOFON

OMBOUW PROVINCIALE WEG N261 NATUURTOETS 2011 FLORA- EN FAUNAWET

OPDRACHTGEVER:

PROVINCIE NOORD-BRABANT

STATUS:

Vrijgegeven

AUTEUR:

B. Backx
A. Schoenmakers
R. Stolk

GECONTROLEERD DOOR:

A. Schoenmakers

VRIJGEGEVEN DOOR:

J. Beekman

15 februari 2011

075111680:0.7

ARCADIS NEDERLAND BV
Utopialaan 40-48
Postbus 1018
5200 BA 's-Hertogenbosch
Tel 073 6809 211
Fax 073 6144 606
www.arcadis.nl
Handelsregister
9036504

©ARCADIS. Alle rechten voorbehouden. Behoudens
uitzonderingen door de wet gesteld, mag zonder
schriftelijke toestemming van de rechthebbenden niets uit
dit document worden veeleelvoudigd en/of openbaar
worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, digitale
reproductie of anderszins.